

CANCELARIA DE STAT A REPUBLICII MOLDOVA

Nr. 1506-553

Chișinău

29 10 2014

**Biroul Permanent al
Parlamentului**

În temeiul art. 73 din Constituția Republicii Moldova rog să examinați, proiectul de lege cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.902 din 28 octombrie 2014.

Responsabil de prezentarea în Parlament a proiectului de lege – Ministerul Justiției.

Anexă:

1. Hotărîrea Guvernului nr.902 din 28 octombrie 2014 - 2 ex. (limba română și rusă)
2. Proiectul de lege nominalizat (limba română și rusă)
3. Nota informativă (limba română și rusă)
4. Raportul de expertiză anticorupție

Secretar general al Guvernului

Victor BODIU

Ex. S. Ganaciuc
tel.250453

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI REPUBLICII MOLDOVA	
D.D.P. Nr. <u>382</u>	
<u>29</u>	<u>10</u> 20 <u>14</u>
Ora	

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÎRE nr. 902

din 28 octombrie 2014

Chișinău

**Pentru aprobarea proiectului de lege cu privire
la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar**

Guvernul HOTĂRĂȘTE:

Se aprobă și se prezintă Parlamentului spre examinare proiectul de lege cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar.

Prim-ministru

IURIE LEANCĂ

Contrasemnează:

Ministrul justiției

Oleg Efrim

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA**LEGE****cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

CAPITOLUL I
Dispoziții generale**Articolul 1. Domeniul reglementării**

Prezenta lege stabilește principiile de desfășurare a activității de expertiză judiciară, modul de realizare a expertizelor judiciare, procedura de admitere în profesie a expertului judiciar, statutul acestuia, forma de organizare a activității de expertiză judiciară.

Articolul 2. Noțiuni

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni se definesc astfel:

laborator de expertiză judiciară – local sau încăpere a unei instituții în care se efectuează expertiza judiciară și care este prevăzută cu instalații speciale, aparate și instrumente pentru realizarea cercetărilor sau amenajată într-un alt mod, conform specialității de expertiză judiciară corespunzătoare;

ordonator al expertizei judiciare – organul de urmărire penală, instanța de judecată sau alți participanți ai unui proces derulat conform legislației de procedură civilă, penală sau contravențională (în continuare – legislație de procedură), care are dreptul de a dispune sau de a solicita în mod independent efectuarea unei expertize judiciare;

act de dispunere a expertizei judiciare – ordonanța organului de urmărire penală sau încheierea instanței de judecată, prin care se dispune efectuarea expertizei judiciare sau, după caz, cererea de solicitare a efectuării expertizei judiciare depusă de către părți, din inițiativă proprie și pe cont propriu, în condițiile codurilor de procedură civilă, penală, contravențională.

Articolul 3. Cadrul juridic ce reglementează domeniul expertizei judiciare

Activitatea în domeniul expertizei judiciare este reglementată de prezenta lege, de legislația de procedură, de alte acte normative, precum și de acordurile

internaționale privind asistența juridică și relațiile juridice în materie civilă și penală la care Republica Moldova este parte.

Articolul 4. Principiile de activitate în domeniul expertizei judiciare

Expertiza judiciară se efectuează în conformitate cu principiile legalității, respectării drepturilor și libertăților persoanei, independenței expertului, obiectivității și plenitudinii cercetărilor, confidențialității, imparțialității și echității.

Articolul 5. Principiul legalității

Expertul judiciar, în activitatea sa, este obligat să acționeze în conformitate cu legislația în vigoare ce reglementează domeniul activității de expertiză judiciară și să aplice corect dispozițiile actelor legislative și normative la formularea concluziilor sale.

Articolul 6. Principiul respectării drepturilor și libertăților persoanei

(1) La efectuarea expertizei judiciare este asigurată respectarea drepturilor și libertăților constituționale ale persoanei.

(2) Cercetările care necesită limitarea temporară a libertății sau a inviolabilității persoanei se realizează doar în temeiurile și conform procedurii stabilite de legislație.

(3) Orice persoană care se consideră lezată în drepturile și libertățile sale prin acțiunile expertului judiciar sau ale instituției publice de expertiză judiciară este în drept să se adreseze în instanța de judecată în modul stabilit de legislația de procedură.

Articolul 7. Principiul independenței expertului

(1) Expertul judiciar nu se poate afla în dependență directă sau indirectă față de ordonatorul expertizei judiciare, de părțile din procesul judiciar, precum și de alte persoane interesate în rezultatul expertizei judiciare.

(2) Activitatea de expertiză judiciară se desfășurează fără nici o imixtiune.

(3) Exercițarea de presiune asupra expertului judiciar la desfășurarea activității de expertiză judiciară cu scopul de a influența emiterea raportului de expertiză judiciară și concluziile acesteia este inadmisibilă și atrage răspundere juridică conform legii.

Articolul 8. Principiul obiectivității și plenitudinii cercetărilor

Expertul judiciar își desfășoară activitatea în mod corect și efectuează cercetări în privința obiectelor expertizei în baza unor aprecieri obiective, complete și sub toate aspectele, aplicând realizările moderne ale științei și tehnicii

și alegînd, în măsura necesară, metodele adecvate de cercetare pentru soluționarea problemelor înaintate.

Articolul 9. Principiul păstrării secretului profesional

(1) Informațiile, faptele și documentele de care expertul a luat cunoștință și pe care le deține ca urmare a exercitării atribuțiilor în vederea efectuării expertizei judiciare, nu pot fi divulgate și nu pot fi utilizate în interes propriu ori în interesul unui terț.

(2) Divulgarea informațiilor, faptelor și documentelor specificate la alin. (1) din prezentul articol se face doar cu autorizarea corespunzătoare a ordonatorului expertizei, cu excepția situațiilor în care există un drept sau o obligație legală sau profesională care impune dezvăluirea acestora.

Articolul 10. Principiul imparțialității și echității

Expertul judiciar este obligat, la efectuarea expertizei, să acționeze imparțial, corect și nediscriminatoriu și să nu admită afectarea obiectivității sale ca urmare a unor conflicte de interese, a unor influențe de natură politică, rasială, etnică, socială sau a oricăror alți factori care pot influența rezultatele expertizelor judiciare efectuate.

CAPITOLUL II Expertiza judiciară

Secțiunea 1. Efectuarea expertizei judiciare

Articolul 11. Expertiza judiciară

(1) Expertiza judiciară constituie o acțiune procesuală efectuată în cadrul procesului civil, penal sau contravențional (în continuare – *proces judiciar*), în scopul aflării adevărului, prin efectuarea unor cercetări metodice, cu aplicarea cunoștințelor speciale și a procedurilor tehnico-științifice pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, la corpul și psihicul uman, ce pot servi drept probe într-un proces judiciar.

(2) Expertiza judiciară se efectuează de către expertul judiciar înscris în Registrul de stat al experților judiciari. În cazul în care în Registrul de stat al experților judiciar nu sînt experți de specializarea necesară sau în cazul în care nu poate fi numit un alt expert judiciar din motive de incompatibilitate, în calitate de expert judiciar poate fi recunoscută ad-hoc o persoană competentă în specializarea solicitată pentru efectuarea expertizei.

(3) Expertiza judiciară se efectuează în temeiul actului de dispunere a expertizei judiciare, emis în conformitate cu prevederile legislației de procedură.

Articolul 12. Obiectul de cercetare al expertizei judiciare

(1) Obiectul de cercetare al expertizei judiciare îl constituie lucrurile, substanțele, urmele, documentele, faptele, fenomenele, circumstanțele, corpul și psihicul uman, care urmează a fi examinate în scopul descoperirii adevărului.

(2) Expertiza judiciară nu soluționează probleme privind legalitatea sau ilegalitatea faptelor persoanelor fizice și juridice.

Articolul 13. Termenul de efectuare a expertizei judiciare

(1) Termenul de efectuare a expertizei judiciare se stabilește de către conducătorul instituției publice de expertiză judiciară sau de către expertul judiciar, în cazul expertului judiciar care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou individual de expertiză judiciară sau al unui birou asociat de expertiză judiciară (în continuare – birou de expertiză judiciară), care a primit spre executare actul de dispunere a expertizei judiciare, ținând cont de genul acesteia, gradul de complexitate, normativele de muncă aprobate și termenul solicitat de ordonatorul expertizei.

(2) La solicitarea motivată a expertului judiciar, termenul de efectuare a expertizei poate fi prelungit de către conducătorul instituției publice de expertiză judiciară sau, în cazul expertului judiciar care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară, sub răspundere proprie, fapt care se aduce la cunoștința ordonatorul expertizei.

(3) Neprezentarea raportului de expertiză în termenul stabilit, fără motive întemeiate, atrage răspundere disciplinară în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 14. Locul și condițiile efectuării expertizei judiciare

(1) Cercetările și investigațiile realizate în cadrul expertizei judiciare se efectuează în laboratoare acreditate, corespunzător genului de expertiză efectuată.

(2) În cazul în care se impune necesitatea efectuării cercetărilor și investigațiilor la fața locului sau la locul aflării obiectului ce urmează a fi examinat, ordonatorul expertizei sau solicitantul acesteia asigură expertului judiciar deplasarea spre obiectul cercetării și înapoi, accesul liber la obiectul respectiv, precum și condiții optime pentru lucru.

(3) Raportul de expertiză judiciară se întocmește în incinta instituției publice de expertiză judiciară sau a biroului de expertiză judiciară.

Articolul 15. Aducerea la cunoștință a rezultatelor expertizei judiciare

Conținutul și concluziile expertizei judiciare se aduc la cunoștința ordonatorului, în conformitate cu prezenta lege.

Secțiunea a 2-a. Aspecte organizatorice de efectuare a expertizei judiciare în cadrul instituției publice de expertiză judiciară

Articolul 16. Acțiunile premergătoare efectuării expertizei judiciare în cadrul instituției publice de expertiză judiciară

(1) La recepționarea actului de dispunere a expertizei judiciare, conducătorul instituției publice de expertiză judiciară îl transmite, pentru efectuarea cercetărilor solicitate, expertului judiciar sau comisiei de experți judiciari nominalizați în conținutul acestuia.

(2) În cazul în care expertul judiciar sau experții judiciari din componența comisiei nu sînt nominalizați în conținutul actului de dispunere a expertizei judiciare, conducătorul instituției publice de expertiză judiciară numește expertul concret sau comisia de experți în sarcina căreia se pune efectuarea expertizei judiciare solicitate.

(3) În cazul prevăzut la alin. (2) din prezentul articol, conducătorul instituției publice de expertiză judiciară are dreptul să delege șefilor subdiviziunilor de expertiză responsabilitatea de numire a expertului sau a comisiei de experți, iar șefii respectivi au obligația să numească, în termen de 2 zile lucrătoare, expertul sau comisia de experți pe seama cărora se pune efectuarea expertizei dispuse.

(4) În cazul în care, la efectuarea expertizei judiciare, este necesară antrenarea unui expert judiciar sau a unui specialist din afara instituției publice de expertiză judiciară, conducătorul acesteia informează ordonatorul expertizei judiciare, în termen de 2 zile lucrătoare de la recepționarea actului de dispunere a expertizei judiciare, despre antrenarea expertului judiciar sau a specialistului corespunzător, precum și despre necesitatea identificării subiectului care va suporta cheltuielile pentru remunerarea acestuia.

(5) Dacă, în termen de 3 zile lucrătoare, ordonatorul expertizei judiciare nu își prezintă dezacordul față de includerea unui expert judiciar sau a unui specialist din afara instituției publice de expertiză judiciară sau față de persoana acestuia, acesta se consideră acceptat.

(6) În cazul în care ordonatorul nu identifică, în termen de 3 zile lucrătoare, subiectului care va suporta cheltuielile pentru remunerarea acestuia, se consideră că acestea vor fi suportate conform prevederilor art. 75 din prezenta lege.

Articolul 17. Drepturile conducătorului instituției publice de expertiză judiciară la organizarea și efectuarea expertizei judiciare

Conducătorul instituției publice de expertiză judiciară este în drept:

a) să restituie fără executare actul de dispunere a expertizei judiciare, obiectele și materialele din dosar, care urmează a fi examinate, dacă instituția pe care o conduce nu dispune de experți judiciari specializați în domeniu, bază tehnico-materială sau condiții speciale necesare pentru efectuarea cercetărilor ori dacă întrebările formulate spre examinare depășesc competența experților judiciari din cadrul instituției;

b) să înainteze ordonatorului expertizei un demers privind includerea în componența comisiei de expertiză a experților judiciari sau altor persoane competente din afara instituției publice de expertiză judiciară, dacă cunoștințele lor speciale sînt necesare pentru întocmirea raportului de expertiză;

c) să activeze în calitate de expert judiciar, conform calificării deținute;

d) să restituie expertului judiciar, pentru completare, raportul de expertiză judiciară prezentat, în cazul în care acesta nu este complet;

e) să solicite evaluarea extraordinară a expertului judiciar;

f) alte drepturi prevăzute de prezenta lege.

Articolul 18. Obligațiile conducătorului instituției publice de expertiză judiciară la organizarea și efectuarea expertizei judiciare

Conducătorul instituției publice de expertiză judiciară este obligat:

a) să repartizeze actul de dispunere a expertizei judiciare, împreună cu materialele anexate, spre executare unui expert sau unei comisii de experți din cadrul instituției publice de expertiză judiciară, care posedă cunoștințe speciale în volumul necesar pentru a răspunde la întrebările înaintate expertului (comisiei de experți) sau șefului subdiviziunilor specializate pentru repartizarea acestora experților subordonați;

b) să asigure condițiile necesare pentru efectuarea expertizei judiciare;

c) să stabilească termene pentru efectuarea expertizelor judiciare și să supravegheze respectarea lor;

d) să aprobe regulamente, instrucțiuni, metodici și proceduri privind organizarea efectuării expertizelor;

e) să asigure informarea ordonatorului expertizei despre efectuarea expertizei judiciare și disponibilitatea de a preda raportul de expertiză, obiectele și materialele transmise pentru efectuarea expertizei;

f) să sesizeze organul de urmărire penală competent despre orice presiuni exercitate la desfășurarea expertizei judiciare cu scopul de a influența rezultatele expertizei sau procesul de emitere a raportului de expertiză.

Articolul 19. Expertiza extrajudiciară

(1) În cadrul instituțiilor publice de expertiză judiciară și a birourilor de expertiză judiciară se pot efectua și expertize extrajudiciare, conform specializărilor deținute.

(2) Expertiza extrajudiciară se efectuează în temeiul cererii scrise a persoanelor fizice sau juridice privind efectuarea expertizei. Cererea urmează să conțină informații și anexe necesare și suficiente, care să permită efectuarea completă a cercetării, potrivit actului de dispunere a expertizei judiciare. Plata expertizei extrajudiciare se efectuează conform prevederilor art. 75 din prezenta lege, aplicate corespunzător.

(3) Expertiza extrajudiciară se realizează în afara unui proces judiciar și presupune efectuarea unor cercetări metodice, cu aplicarea cunoștințelor speciale și a procedeelor tehnico-științifice, pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, la corpul și psihicul uman.

(4) După efectuarea expertizei extrajudiciare, cercetările și concluziile se expun într-un raport de expertiză extrajudiciară, căruia i se aplică corespunzător prevederile stabilite de prezenta lege pentru raportul de expertiză judiciară și care se prezintă persoanei care a solicitat efectuarea expertizei extrajudiciare.

(5) Expertiza extrajudiciară poate servi drept material auxiliar la formularea unei plîngerii.

Secțiunea a 3-a. Efectuarea expertizei judiciare asupra persoanelor

Articolul 20. Liberul consimțămînt și constrîngerea la efectuarea expertizei

(1) Examinarea persoanei în viață este efectuată doar cu liberul ei consimțămînt, cu excepția cazurilor în care efectuarea expertizei este obligatorie conform legislației de procedură.

(2) Consimțămîntul persoanei care urmează să fie examinată se prezintă în scris ordonatorului expertizei. Dacă persoana față de care a fost dispusă efectuarea expertizei nu a atins vîrsta de 16 ani sau este lipsită de capacitatea de exercițiu, consimțămîntul acesteia este redactat de reprezentantul ei legal.

(3) Dacă persoana se eschivează în mod vădit de la prezentarea pentru efectuarea expertizei, ordonatorul expertizei poate decide aducerea forțată a acesteia în modul stabilit de legislație.

(4) Persoana bănuită, învinuitul, inculpatul, persoana față de care sînt aplicate măsuri de constrîngere cu caracter medical poate fi supusă examinării în mod coercitiv, în condițiile prevăzute de Codul de procedură penală.

(5) Dacă pentru efectuarea expertizei medico-legale sau psihiatrice apare necesitatea unei supravegheri îndelungate, persoana poate fi internată în instituția medicală, în condițiile prevăzute de legislația de procedură.

Articolul 21. Temeiurile internării persoanei în instituția medicală și termenul de aflare în aceasta pentru efectuarea expertizei

(1) Internarea persoanei în instituția medicală pentru efectuarea expertizei se admite doar în temeiul actului de dispunere a expertizei emis în modul stabilit de legislația de procedură. În caz de necesitate, în actul de dispunere a expertizei se indică și decizia privind măsura preventivă sau de aducere forțată în instituția medicală.

(2) Termenele de aflare a persoanei în instituția medicală pentru efectuarea expertizei sînt prevăzute de legislația de procedură.

(3) Dacă perioada de internare în instituția medicală nu a fost prelungită sau dacă au dispărut temeiurile care justifică necesitatea internării persoanei examinate, aceasta se externează imediat din staționar.

(4) Încălcarea termenelor de internare sau menținerea internării nejustificate a persoanei în instituția medicală poate fi contestată în instanța de judecată de către persoana examinată, apărătorul ei, reprezentantul ei legal, precum și de către conducătorul instituției medicale.

Articolul 22. Apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei supuse expertizei

(1) Este interzisă restrîngerea drepturilor persoanei supuse expertizei, cu excepția cazurilor cînd aceasta este expres prevăzută de legislație.

(2) Este interzisă recurgerea la aplicarea violenței, amenințării, înșelăciunii și altor mijloace ilegale în scopul obținerii informației de la persoana supusă expertizei.

(3) Persoanei internate în instituția medicală pentru a fi supusă expertizei i se asigură posibilitatea de a avea întrevederi cu apărătorul sau cu reprezentantul ei legal, în condiții de confidențialitate.

(4) Persoanei internate în instituția medicală pentru a fi supusă expertizei i se asigură posibilitatea de a înainta cereri și demersuri. Cererile și demersurile înaintate în temeiurile prevăzute de legislația de procedură nu sînt supuse controlului și sînt expediate destinatarului imediat, dar nu mai tîrziu de 24 de ore.

Articolul 23. Condițiile spitalizării în staționarele de psihiatrie pentru efectuarea expertizei judiciare

(1) Persoanele internate în vederea efectuării expertizei psihiatrice în condiții de staționar se spitalizează în staționarele de psihiatrie cu regim obișnuit.

(2) Persoanele indicate la alin. (1) din prezentul articol, cărora le-a fost aplicată măsura preventivă sub formă de arest preventiv, sînt spitalizate în secțiile instituției publice de expertiză judiciară special utilizate în acest scop. Internarea în aceste secții a persoanelor nearestate preventiv este interzisă.

(3) Deservirea materială, asistența medicală și sanitaro-igienică a persoanelor internate în staționarele de psihiatrie se efectuează în conformitate cu legislația în vigoare.

Articolul 24. Metodele de examinare și cercetare aplicate la efectuarea expertizei judiciare asupra persoanelor

(1) La examinarea persoanelor supuse expertizei nu este permisă aplicarea metodelor de cercetare însoțite de senzații puternice de durere, care pot avea efecte negative asupra sănătății, precum și a celor interzise în practica medicală.

(2) La efectuarea expertizei judiciare este permisă prelevarea de la persoana examinată a mostrelor necesare pentru cercetări. Mostrele sînt prelevate de către medic sau alt specialist în prezența lucrătorilor medicali din instituția medicală respectivă. Obținerea mostrelor se consemnează în raportul de expertiză judiciară.

(3) Este interzisă obținerea forțată a mostrelor de la persoanele supuse expertizei în mod benevol.

Articolul 25. Asistarea la examinarea persoanei supuse expertizei a altor participanți la procesul judiciar

(1) La examinarea persoanei supuse expertizei pot asista persoanele care au acest drept conform legislației de procedură. Prezența altor persoane la efectuarea expertizei este permisă doar cu consimțămîntul persoanei examinate și cu acordul scris al ordonatorului expertizei.

(2) La examinarea persoanei lipsite de capacitate de exercițiu sau a minorului poate asista reprezentantul legal și/sau apărătorul său.

(3) Dacă apărătorul sau reprezentantul legal al persoanei supuse expertizei împiedică prin acțiunile sale efectuarea expertizei judiciare, la demersul motivat al expertului judiciar, ordonatorul expertizei poate interzice motivat prezența acestuia în continuare.

(4) Dacă examinarea persoanelor implică dezbrăcarea lor, la efectuarea expertizei pot asista doar persoane de același sex. Această restricție nu se referă la medici și alți lucrători medicali care participă la efectuarea expertizei.

(5) Nu este permisă prezența persoanei supuse expertizei, a reprezentantului său legal sau a apărătorului său:

- a) la întocmirea raportului de expertiză;
- b) în timpul consultării experților, la efectuarea expertizei în comisie sau a celei complexe;
- c) la efectuarea cercetărilor, dacă prezența nu este necesară în virtutea naturii cercetărilor sau dacă aceasta poate împiedica efectuarea lor.

Articolul 26. Colectarea probelor de la cadavrele supuse expertizei judiciare

(1) Colectarea, în procesul efectuării expertizei medico-legale, a probelor, fragmentelor de țesuturi și organe de la cadavre, necesare pentru soluționarea problemelor formulate în actul de dispunere a expertizei, se realizează fără consimțământul prealabil al ordonatorului expertizei sau al rudelor persoanei decedate, consemnându-se în raportul de expertiză judiciară faptul colectării și scopul acesteia.

(2) De la cadavrele supuse expertizei medico-legale pot fi prelevate, în scopuri didactice sau științifice, țesuturi și organe, cu condiția că aceasta nu afectează plenitudinea cercetărilor și valoarea probatorie a concluziilor medico-legale, consemnându-se în raportul de expertiză judiciară faptul prelevării și scopul urmărit.

(3) Prelevarea țesuturilor și a organelor de la cadavre în scopurile prevăzute la alin. (2) din prezentul articol se efectuează doar cu acordul scris al rudelor persoanei decedate, iar în cazul persoanelor decedate neidentificate – cu acordul scris al ordonatorului expertizei.

(4) Prelevarea țesuturilor și a organelor de la cadavrele supuse expertizei medico-legale în scopuri de transplant se realizează în conformitate cu prevederile Legii nr. 42 din 6 martie 2008 privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane.

(5) Instituția de expertiză judiciară este responsabilă de păstrarea, utilizarea și nimicirea probelor biologice prelevate de la cadavre în conformitate cu normele sanitar-epidemiologice.

Secțiunea a 4-a. Tipurile de expertize judiciare

Articolul 27. Clasificarea expertizelor judiciare

(1) Expertizele judiciare se clasifică după următoarele criterii:

- a) consecutivitatea efectuării expertizelor;
- b) volumul cercetărilor;
- c) numărul experților care au participat la efectuarea cercetărilor;
- d) numărul domeniilor de știință aplicate la efectuarea expertizei.

(2) După consecutivitatea efectuării cercetărilor, expertizele judiciare pot fi clasificate în primare și repetate.

(3) După volumul cercetărilor, expertizele judiciare se clasifică în expertize de bază și expertize suplimentare.

(4) După numărul experților care au participat la cercetări, expertizele judiciare pot fi clasificate în individuale și în comisie.

(5) După complexitatea domeniilor aplicate la efectuarea expertizelor judiciare acestea se clasifică în monospecializate și complexe.

Articolul 28. Expertiza primară

Expertiza primară este expertiza efectuată de către un expert judiciar sau de către o comisie de experți judiciari pentru prima dată, în cazul în care obiectul de cercetare nu a mai fost supus anterior, în cadrul unui proces, vreunei expertize de aceeași specializare.

Articolul 29. Expertiza repetată

(1) Expertiza repetată este expertiza care se efectuează în privința acelorași obiecte, fapte, circumstanțe și care soluționează aceleași întrebări formulate la efectuarea expertizei primare și/sau suplimentare.

(2) Expertiza repetată se dispune în cazul în care concluziile expertizei primare și/sau suplimentare au fost apreciate de ordonatorul expertizei ca fiind neîntemeiate sau referitor la care există îndoieli privind veridicitatea acestora, iar deficiențele nu pot fi înlăturate prin audierea expertului judiciar care a efectuat expertiza. La efectuarea expertizei repetate toate problemele examinate în cadrul expertizei anterioare se examinează din nou.

(3) Expertiza repetată se dispune în cazurile în care:

a) concluziile expertului sînt neclare, contradictorii, neîntemeiate sau dacă există îndoieli în privința lor;

b) ordonatorul expertizei sau instanța de judecată a constatat că expertul judiciar nu avea dreptul să o efectueze sau și-a depășit competența;

c) a fost încălcată ordinea procesuală de dispunere a expertizei;

d) s-au constatat încălcări ale metodelor sau procedurilor de efectuare a expertizei;

e) concluziile expertului nu au fost corelate cu datele de fapt puse la dispoziția lui;

f) concluziile intră în contradicție cu datele de fapt ce figurează în cauză;

g) există contradicții esențiale între opiniile experților participanți la efectuarea unei expertize în comisie.

(4) În toate cazurile, efectuarea expertizei repetate se pune în sarcina altui expert sau altei comisii de experți. Expertul sau experții care au efectuat expertiza primară pot asista la efectuarea expertizei repetate pentru a da explicații pe marginea concluziilor formulate în urma expertizei primare, însă nu pot participa la efectuarea investigațiilor și la finalizarea concluziilor.

(5) Rezultatele expertizei repetate au aceeași valoare probantă ca și rezultatele expertizei anterioare și se apreciază în coroborare cu alte probe.

(6) Expertiza repetată se dispune motivat. La dispunerea expertizei repetate se prezintă raportul expertizei primare, precum și toate materialele prezentate în cadrul expertizei primare.

Articolul 30. Expertiza de bază

Expertiza de bază este expertiza în care se efectuează volumul principal de examinări.

Articolul 31. Expertiza suplimentară

(1) Expertiza suplimentară se dispune în cazul în care concluziile expertului sînt incomplete și necesită explicații sau completări ori cînd apar întrebări noi referitoare la circumstanțele examinate și, în toate cazurile, răspunsurile nu pot fi obținute prin audierea expertului.

(2) Expertiza judiciară se consideră a fi incompletă dacă expertul nu a cercetat toate obiectele sau dacă expertul nu a răspuns la toate întrebările prezentate spre soluționare.

(3) Pe parcursul efectuării expertizei suplimentare, expertul realizează investigații doar în partea în care acestea nu au fost efectuate în cadrul expertizei de bază.

(4) Efectuarea expertizei suplimentare se dispune, de regulă, aceluiași expert care a realizat expertiza de bază, dar poate fi dispusă și altui expert.

(5) Dispunerea expertizei suplimentare trebuie motivată. La dispunerea expertizei suplimentare se prezintă raportul expertizei primare, precum și toate materialele prezentate în cadrul expertizei primare.

Articolul 32. Expertiza individuală

Expertiza individuală este efectuată de un singur expert judiciar, în unul sau în mai multe domenii de specializare a expertizei judiciare.

Articolul 33. Expertiza în comisie

(1) Expertiza judiciară în comisie este expertiza efectuată de experți judiciari în același domeniu sau din domenii diferite ale expertizei judiciare.

(2) Expertiza în comisie se dispune în cazurile în care examinările au caracter complex sau sînt voluminoase ori dacă există expertize efectuate anterior care prezintă concluzii divergente. În cadrul expertizei în comisie pot fi formulate întrebări referitoare la cauzele divergențelor între concluziile expertizelor anterioare.

(3) Experții incluși în comisie stabilesc scopurile, succesiunea și volumul cercetărilor, în funcție de caracterul obiectului expertizei.

(4) La finalul cercetărilor în cadrul expertizei în comisie se întocmește un singur raport de expertiză, care este semnat de toți experții care fac parte din componența comisiei.

(5) În situația în care nu există o concluzie comună unanim acceptată, în raportul de expertiză judiciară se prezintă concluzia acceptată de majoritatea experților care au participat în cadrul comisiei la efectuarea expertizei sau se declară despre imposibilitatea prezentării unor concluzii comune. Opiniile divergente ale experților se expun în concluzii separate, care se anexează la raportul de expertiză și, de asemenea, se prezintă ordonatorului expertizei.

Articolul 34. Expertiza monospecializată

Expertiză monospecializată se consideră expertiza ale cărei cercetări se efectuează cu aplicarea cunoștințelor dintr-un singur domeniu al științei, tehnicii sau alt domeniu al activității umane.

Articolul 35. Expertiza complexă

(1) Expertiza complexă se efectuează în cazurile în care pentru elucidarea faptelor sau circumstanțelor cauzei sînt necesare concomitent cunoștințe din mai multe domenii ale științei, tehnicii sau din alte domenii ale activității umane.

(2) Expertiza complexă se poate efectua fie de către o comisie de experți calificați în genuri diferite de expertiză, fie de către un singur expert calificat în mai multe genuri de expertiză.

(3) Fiecare expert participant la expertiza complexă efectuează cercetări în limitele competenței sale. Expertul participă la formularea răspunsului doar la acele întrebări, cuprinse în actul de dispunere a expertizei, care corespund domeniului său de specializare.

(4) Organizarea cercetărilor complexe este atribuită conducătorului instituției publice de expertiză judiciară sau unuia dintre experții incluși în comisia constituită pentru efectuarea cercetărilor complexe, desemnat de către conducătorul instituției publice de expertiză judiciară.

(5) În urma expertizei complexe se întocmește un singur raport de expertiză judiciară, în care se indică cercetările efectuate de fiecare expert, volumul acestora, experții care au formulat răspunsuri la întrebări și concluziile la care s-a ajuns. Raportul de expertiză judiciară se semnează de expertul judiciar doar în partea care se referă la cercetările efectuate de el.

Secțiunea a 5-a. Raportul de expertiză judiciară

Articolul 36. Raportul de expertiză judiciară

(1) După efectuarea expertizei judiciare, cercetările și concluziile expertului judiciar se expun de către acesta într-un raport de expertiză judiciară (în continuare – *raport de expertiză*).

(2) Raportul de expertiză este valabil dacă sînt respectate cumulativ următoarele condiții:

a) laboratorul în care a fost efectuată expertiza judiciară este acreditat și actul de acreditare este valabil;

b) cercetările sînt efectuate pentru specialitatea de expertiză judiciară pentru care laboratorul este acreditat;

c) expertiza este efectuată prin metode și proceduri aprobate;

d) expertiza este efectuată cu aparataj standardizat, în cazul expertizelor judiciare care se efectuează cu utilizarea aparatajului, mijloacelor tehnice sau a altui utilaj;

e) expertiza este efectuată de un expert judiciar inclus în Registrul de stat al experților judiciari sau de către o persoană recunoscută în calitate de expert judiciar în cauza dată de către ordonatorul expertizei.

(3) La efectuarea oricărei expertize judiciare se întocmește un singur raport de expertiză.

(4) Raportul de expertiză se întocmește în două exemplare, dintre care unul se transmite ordonatorului expertizei, iar cel de-al doilea se arhivează.

(5) La raportul de expertiză se anexează, după caz, materialele pe care se întemeiază concluziile expertului (planșe fotografice, scheme, schițe și grafice etc.), precum și opiniile separate ale experților care au participat la efectuarea expertizei, dacă asemenea opinii există.

(6) Prin derogare de la prevederile alin. (1) din prezentul articol, cercetările și concluziile expertului se expun verbal în cazul în care expertiza se desfășoară în fața ordonatorului expertizei, care consemnează procesul de efectuare a cercetărilor și concluziile expertului într-un proces-verbal încheiat în condițiile legislației de procedură.

(7) Prezentarea cu bună știință a concluziilor false în raportul de expertiză atrage răspundere penală conform legislației.

Articolul 37. Forma și conținutul raportului de expertiză

(1) Raportul de expertiză se întocmește în formă scrisă, dactilografată, în limba română și este structurat în trei părți: introductivă, descriptivă și concluzii.

(2) În partea introductivă a raportului de expertiză se indică:

a) denumirea și adresa juridică a instituției publice de expertiză judiciară sau a biroului de expertiză judiciară;

b) datele cu privire la actul de dispunere a expertizei judiciare;

c) datele despre ordonatorul expertizei judiciare;

d) denumirea și adresa juridică a laboratorului unde a fost efectuată expertiza judiciară;

e) mențiunea despre luarea la cunoștință a drepturilor și obligațiilor prevăzute de Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă sau, după caz, Codul contravențional, precum și a răspunderii pentru încălcarea prevederilor art. 312 și 315 din Codul penal;

f) data întocmirii raportului de expertiză, numărul, tipul și genul expertizei;

g) datele despre expertul sau experții care au participat la efectuarea expertizei (numele, prenumele, numărul licenței, specializarea în care este calificat, gradul de calificare, precum și, după caz, gradul științific, specialitatea deținută și vechimea în muncă în calitate de expert judiciar în specialitatea respectivă);

h) date despre persoanele care au participat, precum și despre cele care au asistat la efectuarea expertizei;

i) expunerea succintă a circumstanțelor cazului pentru soluționarea căruia se solicită efectuarea expertizei;

j) lista materialelor și obiectelor prezentate pentru expertiză;

k) întrebările înaintate spre soluționare;

l) în cazul expertizei suplimentare sau repetate – datele expertizei primare (numărul, data întocmirii raportului de expertiză, numele și prenumele experților care au participat la efectuarea expertizei, concluziile acestora), precum și motivele dispunerii acesteia.

(3) În partea descriptivă a raportului de expertiză, în funcție de genul expertizei efectuate, se reflectă următoarele informații:

a) date despre starea obiectelor supuse examinării (prezența și starea ambalajului) sau date despre persoanele examinate, modalitatea de transportare și felul de ambalare a materialelor și obiectelor prezentate pentru expertiză;

b) conținutul etapelor examinării cu indicarea metodelor de cercetare și a metodicilor aplicate, a mijloacelor tehnice și a materialelor de consum folosite, condițiilor de utilizare și rezultatele obținute;

c) scopurile, condițiile și rezultatele experimentelor (dacă au fost efectuate) și obținerii modelelor de comparație;

d) date despre deteriorarea sau consumul obiectelor supuse examinării;

e) evaluarea etapelor cercetărilor, analiza rezultatelor obținute, motivarea și formularea concluziilor;

f) referiri la ilustrații, anexe și explicațiile necesare pentru acestea;

g) circumstanțele relevante identificate de expert și cu referire la care nu au fost adresate întrebări;

h) concluzii prealabile;

i) argumentarea imposibilității de a răspunde la toate sau la unele întrebări ce au fost puse, dacă materialele prezentate nu au fost suficiente sau întrebările formulate nu țin de competența expertului, sau nivelul științei și practica expertizelor nu permit de a răspunde la întrebările puse;

j) caracteristica succintă a dispozitivelor și materialelor utilizate, regimul fixării și imprimării. Pentru mijloacele de tehnice și programele soft utilizate se indică tipul, modelul, producătorul, denumirea și versiunea programului soft folosit, regimul obținerii și imprimării imaginii.

(4) În partea finală a raportului de expertiză sînt expuse concluziile expertului, care cuprind răspunsurile la întrebările adresate de către ordonatorul expertizei. Răspunsurile la întrebări se formulează exact, fără a permite interpretări echivoce.

(5) Raportul de expertiză judiciară se semnează de expertul/experti care l-a/l-au întocmit, aplicîndu-se ștampila acestuia/acestora pe fiecare pagină și pe toate anexele, conform competenței.

Articolul 38. Corectarea greșelilor comise în conținutul raportului de expertiză

(1) În cazul în care la întocmirea raportului de expertiză au fost admise greșeli tehnice de redactare care ar putea schimba concluzia expertului sau care pot crea erori de conținut, expertul care l-a întocmit, din oficiu sau la cererea ordonatorului expertizei, va proceda la corectarea greșelilor.

(2) Rectificarea greșelii comise se face prin întocmirea, în două exemplare, a unui act de corectare a greșelilor comise în conținutul raportului de expertiză (în continuare – *act de corectare a greșelilor*), în care expertul menționează compartimentul, pagina și alineatul raportului de expertiză unde a fost comisă greșeala, precum și formularea concluziei corecte. Actul de corectare a greșelilor cuprinde și o declarație de răspundere penală pentru prezentarea cu bună știință a unor concluzii false la formularea rectificării, pe care expertul o semnează, indicînd la inițiativa cui a fost corectată greșeala.

(3) Un exemplar al actului de corectare a greșelilor se transmite ordonatorului expertizei, iar cel de-al doilea se anexează la exemplarul al doilea al raportul de expertiză.

(4) Actul de corectare a greșelilor se certifică analog raportului de expertiză, conform prevederilor art. 37 alin. (5) din prezentul articol.

Articolul 39. Arhivarea rapoartelor de expertiză

(1) Instituțiile publice de expertiză judiciară și experți judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară sînt obligați să țină arhiva rapoartelor de expertiză judiciară întocmite în cadrul acestora.

(2) Pentru păstrarea datelor, pentru fiecare expertiză judiciară efectuată se întocmește un dosar separat, care cuprinde: actul de dispunere a expertizei, exemplarul al doilea al raportului de expertiză, după caz, exemplarul al doilea al actului de corectare a greșelilor, corespondența expertului care a efectuat expertiza, precum și înregistrări ale observațiilor sale originale, date derivate și suficiente, informații necesare pentru a stabili traseul unei cercetări, alte notițe ale acestuia.

(3) Al doilea exemplar al rapoartelor de expertiză judiciară întocmite de către persoanele ce nu au calitatea de expert judiciar, dar care au fost admise cu acest statut într-un proces judiciar se transmite spre păstrare Ministerului Justiției.

(4) Termenul de păstrare a rapoartelor de expertiză în arhivă este de 25 de ani, iar pentru expertizele psihiatrico-legale – de 75 de ani.

(5) Arhiva rapoartelor de expertiză poate fi ținută, suplimentar, și în format electronic, cu condiția păstrării conținutului inițial intact al documentelor și asigurării condițiilor de protecție împotriva modificării acestuia.

(6) Arhiva experților judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară excluși din Registrul de stat al experților judiciari se transmite Ministerului Justiției.

(7) La solicitarea ordonatorului expertizei, în cazul pierderii sau distrugerii primului exemplar al raportului de expertiză, care se păstrează în dosarul cauzei judiciare, pot fi eliberate copii autentificate de pe al doilea exemplar al raportului de expertiză, de către instituția publică de expertiză judiciară, biroul de expertiză judiciară sau, după caz, de către Ministerul Justiției, în dependență de subiectul care îl păstrează.

(8) Eliberarea copiilor rapoartelor de expertiză altor persoane se efectuează doar cu acordul scris al ordonatorului expertizei sau al organului care examinează cauza.

CAPITOLUL III

Admiterea în profesia de expert judiciar

Articolul 40. Cerințe pentru exercitarea activității de expert judiciar

(1) Expertul judiciar este persoana calificată și abilitată, conform legii, să efectueze expertize și să formuleze concluzii, în specialitatea în care este autorizată, cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, fenomene și procese, la organismul și psihicul uman, și care este inclusă în Registrul de stat al experților judiciari

(2) Poate obține calitatea de expert judiciar persoana care întrunește următoarele condiții:

a) este cetățean al Republicii Moldova;
 b) cunoaște limba română;
 c) are capacitate de exercițiu deplină;
 d) are diplomă de absolvire a studiilor superioare de licență sau echivalentul acesteia în specialitatea pentru care solicită calificarea de expert judiciar; pentru obținerea calității de expert judiciar în domeniul expertizei medico-legale sau psihiatrico-legale – diplomă de studii superioare de specialitate și de studii postuniversitare de rezidențiat/masterat; pentru obținerea calității de expert judiciar în domeniul expertizelor judiciare criminalistice – diplomă de absolvire a studiilor superioare de licență sau echivalentul acesteia și certificat de calificare în specializarea respectivă;

e) corespunde condițiilor prevăzute la alin. (3) din prezentul articol, dacă este cazul;

f) a efectuat stagiul profesional în specialitatea de expertiză pentru care solicită calificarea de expert judiciar;

g) este apt din punct de vedere medical pentru exercitarea atribuțiilor de expert judiciar în specializarea în care solicită calificarea de expert judiciar;

h) nu are antecedente penale;

i) are reputație ireproșabilă;

j) a susținut examenul de calificare.

(3) Suplimentar la condițiile prevăzute în alin. (2) din prezentul articol:

a) pentru obținerea calității de expert judiciar cu specializarea în domeniul urbanismului și construcțiilor, persoana trebuie să dețină calitatea de expert tehnic în construcții, obținută conform Legii nr. 721-XIII din 2 februarie 1996 privind calitatea în construcții și Regulamentului cu privire la atestarea tehnico-profesională a specialiștilor cu activități în construcții, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 329 din 23 aprilie 2009;

b) pentru obținerea calității de expert judiciar cu specializarea în evaluarea și partajarea bunurilor imobile, persoana trebuie să dețină următoarele certificate:

- pentru specializarea evaluarea bunurilor imobile – certificatul de calificare a evaluatorilor bunurilor imobile;

- pentru specializarea în partajarea bunurilor imobile – certificatul de inginer cadastral.

(4) Nu se consideră ca avînd reputație ireproșabilă și nu se admite la examenul de calificare persoana:

a) care a fost anterior declarată vinovată de săvîrșirea unei infracțiuni cu intenție;

b) căreia, anterior, i-a fost retrasă licența de expert judiciar conform prevederilor art. 46 din prezenta lege;

c) care, în ultimii 5 ani, a fost concediată din cadrul unei instituții publice de expertiză judiciară sau dintr-o altă instituție publică sau privată, în urma aplicării sancțiunii disciplinare de concediere.

(5) Sînt scutite de efectuarea stagiului profesional persoanele care au absolvit instituții de învățămînt superior specializate în domeniul expertizelor judiciare și nu a trecut mai mult de 2 ani de la absolvire, precum și persoanele care, anterior depunerii solicitării de atribuire a calității de expert judiciar, au activat în această calitate cel puțin 5 ani, iar de la momentul încetării activității nu a trecut mai mult de 2 ani.

(6) Sînt scutite de efectuarea stagiului profesional și de examenul de calificare persoanele care dețin titlul științific de doctor, doctor habilitat, academician profesor cercetător sau care dețin titlu științifico-didactic de profesor universitar, în specialitatea respectivă.

Articolul 41. Stagiul profesional

(1) Înainte de a se înscrie la examenul de calificare, persoana care solicită atribuirea calificării de expert judiciar efectuează un stagiul profesional, în specialitatea pentru care dorește să obțină calitatea de expert judiciar, la una dintre instituțiile publice de expertiză judiciară sau într-un birou de expertiză judiciară, sub îndrumarea conducătorului de stagiul.

(2) Stagiul profesional se efectuează pe o perioadă de cel puțin un an, în acest timp persoana avînd calitatea de expert-stagiar.

(3) Efectuarea stagiului are loc pe bază de contract încheiat între expertul-stagiar și instituția publică de expertiză judiciară sau între expertul-stagiar și biroul de expertiză judiciară.

(4) Instituția publică de expertiză judiciară sau, după caz, biroul de expertiză judiciară asigură expertului-stagiar spațiu de lucru și acces la utilajul și materialele necesare pentru realizarea stagiului.

(5) Conducător al stagiului profesional este, de regulă, un expert judiciar cu grad de calificare de categoria I sau de categorie superioară în specialitatea în care se efectuează stagiul.

(6) Un expert judiciar conducător de stagiul poate să aibă concomitent cel mult 2 experți-stagiari.

(7) În cadrul stagiului profesional, expertul-stagiar studiază aprofundat bazele teoretice și practice ale expertizei judiciare, legislația în vigoare în domeniul expertizei judiciare, acumulează deprinderi practice necesare exercitării activității profesionale de expertiză judiciară.

(8) Condițiile efectuării stagiului profesional, drepturile și obligațiile expertului-stagiar, ale expertului îndrumător, precum și ale instituției publice de expertiză judiciară sau, după caz, ale biroului de expertiză judiciară față de acesta

sînt stabilite printr-un regulament, aprobat prin ordin comun al ministrului justiției și conducătorilor instituțiilor publice de expertiză.

(9) Persoana care solicită conferirea calității de expert judiciar pentru ulterioară activitate în instituțiile publice specializate și subdiviziunile specializate din sistemul Ministerului Sănătății, trebuie să susțină specializarea postuniversitară în una dintre formele aprobate. La sfîrșitul specializării se susține examenul de calificare. Specializarea postuniversitară se consideră ca fiind stagiul profesional.

(10) Stagiul profesional poate fi efectuat și în alte state, sub conducerea unui expert judiciar din statul respectiv.

Articolul 42. Expertul-stagiar

(1) Expert-stagiar poate fi persoana care întrunește condițiile prevăzute la art. 40 alin. (2) lit. a)-e) și g)-j) din prezenta lege.

(2) Expertul-stagiar activează sub supravegherea și îndrumarea conducătorului de stagiul.

(3) Expertul-stagiar poate să întocmească proiecte de rapoarte de expertiză judiciară sub îndrumarea conducătorului de stagiul. Expertul-stagiar nu poartă răspundere pentru calitatea raportului de expertiză la întocmirea căruia a participat și nu semnează rapoartele de expertiză judiciară.

(4) Expertul-stagiar are următoarele obligații:

a) să urmeze cursuri de formare inițială;

b) să efectueze expertizele date spre executare de către conducătorul stagiului;

c) să țină evidența expertizelor judiciare efectuate sau la efectuarea cărora a participat;

d) să achite taxa pentru efectuarea stagiului profesional, dacă asupra acesteia s-a convenit în contractul de efectuare a stagiului profesional;

e) să respecte regimul informațiilor ce constituie secret de stat sau al altor informații cu accesibilitate limitată care i-au devenit cunoscute în decursul efectuării stagiului.

(5) Taxa pentru efectuarea stagiului este stabilită de Guvern pentru fiecare instituție publică de expertiză judiciară sau, după caz, de către biroul de expertiză judiciară în care își efectuează stagiul.

(6) Remunerarea expertului-stagiar care efectuează stagiul în cadrul unei instituții publice de expertiză judiciară se efectuează în condițiile Legii nr. 355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar. Remunerarea expertului-stagiar care efectuează stagiul în cadrul unui birou de expertiză judiciară se efectuează în condițiile convenite în contractul de stagiul.

(7) Expertul-stagiar care efectuează stagiul în cadrul unui birou de expertiză judiciară se supune regimului fiscal aplicabil experților judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară și achită contribuții de asigurări sociale în bugetul asigurărilor sociale de stat similar acestora.

(8) Dosarul personal al expertului-stagiar care efectuează stagiul profesional în cadrul instituției publice de expertiză judiciară se păstrează la instituția respectivă, iar dosarul personal al expertului-stagiar care efectuează stagiul în cadrul unui birou de expertiză judiciară se păstrează la biroul respectiv.

Articolul 43. Obținerea calității de expert judiciar

(1) Calitatea de expert judiciar se dobândește de către persoana care a promovat examenul de calificare, susținut în fața Comisiei de calificare și evaluare a experților judiciari (în continuare – *Comisie de calificare și evaluare*) a uneia dintre instituțiile publice de expertiză judiciară. Persoana care intenționează să-și desfășoare activitatea în domeniul expertizei judiciare în cadrul unui birou de expertiză judiciară susține examenul de calificare în fața Comisiei de calificare și evaluare formată de Ministerul Justiției.

(2) La examenul de calificare este admisă persoana care întrunește condițiile prevăzute la art. 40 alin. (2) lit. a)-j) din prezenta lege și care a depus la instituția publică de expertiză judiciară corespunzătoare următoarele acte:

- a) cererea de admitere la examen;
- b) copia buletinului de identitate;
- c) după caz, corespunzător prevederilor art. 40 alin. (2) lit. d) din prezenta lege, copia diplomei de absolvire a studiilor superioare de licență în specialitatea pentru care a solicitat calificarea de expert judiciar sau a echivalentului acesteia sau copia diplomei de studii superioare de specialitate și de studii postuniversitare de rezidențiat/masterat, sau, respectiv, copia diplomei de absolvire a studiilor superioare de licență ori a echivalentului acesteia și a certificatului de calificare în specializarea corespunzătoare;
- d) dacă este cazul, copia actului de confirmare a corespunderii condițiilor prevăzute la art. 40 alin. (3) din prezenta lege;
- e) copia carnetului de muncă, după caz;
- f) cazierul judiciar;
- g) certificatul medical;
- h) declarația pe proprie răspundere privind reputația ireproșabilă.

(3) Persoana care intenționează să-și desfășoare activitatea în domeniul expertizei judiciare în cadrul unui birou de expertiză judiciară se admite la examenul de calificare după depunerea la Ministerul Justiției a actelor indicate la alin. (2) și achitarea, în contul bugetului de stat, a taxei inițiale obligatorii în mărime de 20 de unități convenționale.

(4) Comisia de calificare și evaluare se formează prin ordin al conducătorului instituției publice de expertiză judiciară sau, corespunzător, prin ordin al ministrului justiției și se compune din 5 membri și un secretar.

(5) Unul dintre membrii Comisiei de calificare și evaluare este, în mod obligatoriu, reprezentant al societății civile sau al mediului academic, ales prin concurs organizat de Ministerul Justiției. Ceilalți membri ai Comisiei de calificare și evaluare trebuie să fie experți judiciari de categoria întâi sau superioară calificați în specialitatea pentru care se desfășoară examenul de calificare sau specialiști în domeniul respectiv care se bucură de reputație ireproșabilă și dețin un nivel înalt de calificare.

(6) Condițiile de desfășurare a examenului și condițiile de promovare a acestuia se stabilesc prin regulament, care, împreună cu Regulamentul privind activitatea Comisiei de calificare și evaluare, se aprobă de prin ordin comun al ministrului justiției și conducătorilor instituțiilor publice de expertiză judiciară.

(7) În baza rezultatelor examenului de calificare, Comisia de calificare și evaluare califică persoana ca expert judiciar cu drept de a efectua expertize judiciare într-o anumită specialitate.

(8) Rezultatele examenului de calificare sînt valabile pentru perioada de un an de la data susținerii examenului de calificare. Persoana care nu solicită eliberarea licenței pentru exercitarea activității de expert judiciar în termen de un an de la data susținerii examenului de calificare pierde dreptul de a obține licența în baza rezultatelor obținute la examenul respectiv de calificare.

CAPITOLUL IV

Licențierea expertului judiciar

Articolul 44. Eliberarea licenței pentru exercitarea profesiei de expert judiciar

(1) Actul care confirmă statutul de expert judiciar este licența.

(2) Licența pentru exercitarea activității de expert judiciar se eliberează în temeiul hotărîrii Comisiei de calificare și evaluare privind rezultatele examenului de calificare în fața căreia a susținut examenul de calificare persoana, prin ordin al conducătorului instituției publice de expertiză judiciară sau, respectiv, al ministrului justiției.

(3) Licența se eliberează la cererea scrisă a persoanei, adresată instituției publice de expertiză judiciară sau, respectiv, Ministerului Justiției, în termen de 10 zile de la data depunerii cererii și este valabilă pe întreg teritoriul Republicii Moldova.

(4) Datele despre licențele eliberate se includ în Registrul de stat al experților judiciari în termen de 10 zile de la eliberarea licenței. Instituțiile

publice de expertiză judiciară transmit Ministerului Justiției datele despre licențele eliberate pentru a fi incluse în Registrul de stat al experților judiciari.

(5) Refuzul de eliberare a licenței pentru exercitarea activității de expert judiciar poate fi contestat în instanța de contencios administrativ.

Articolul 45. Conținutul licenței

- (1) Licența pentru exercitarea activității de expert judiciar cuprinde:
- a) denumirea autorității de licențiere;
 - b) specialitatea în care a fost calificat ca expert judiciar;
 - c) seria și numărul licenței;
 - d) numele și prenumele expertului judiciar;
 - e) codul de identificare;
 - f) numărul de înregistrare și data eliberării licenței;
 - g) semnătura persoanei care a eliberat-o, certificată prin aplicarea ștampilei.
- (2) Formularul licenței este document de strictă evidență.
- (3) Modelul licenței se aprobă de către Guvern.

Articolul 46. Retragera licenței

- (1) Licența pentru exercitarea activității de expert judiciar se retrage în următoarele cazuri:
- a) persoana a fost sancționată disciplinar prin aplicarea sancțiunii de retragere a licenței, în conformitate cu prevederile art. 59 din prezenta lege;
 - b) expertul judiciar nu s-a prezentat sau a obținut calificativul „nesatisfăcător” la evaluarea susținută în condițiile art. 55 alin. (4) și (5) din prezenta lege;
 - c) actul prin care s-a constatat starea de incompatibilitate prevăzută la art. 50 din prezenta lege a rămas definitiv.
- (2) Retragera licenței se face prin ordin al persoanei care a eliberat-o, în baza deciziei Comisiei de calificare și evaluare, a Comisiei de disciplină sau, după caz, a altui act care atestă existența temeiului de retragere a licenței.
- (3) Ordinul privind retragera licenței pentru exercitarea activității de expert judiciar poate fi contestat în instanța de contencios administrativ.

Articolul 47. Legitimația și ștampila expertului judiciar

- (1) Expertul judiciar care își desfășoară activitatea într-o instituție publică de expertiză judiciară își legitimează statutul prin legitimație, eliberată de instituția respectivă, iar expertul judiciar care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară – prin legitimație eliberată de Ministerul Justiției.

(2) Legitimația se eliberează expertului judiciar doar după angajarea în funcția de expert judiciar în cadrul instituției publice de expertiză judiciară în care urmează să-și desfășoare activitatea, sau, corespunzător, după înregistrarea biroului de expertiză judiciară.

(3) La certificarea rapoartelor de expertiză judiciară, expertul judiciar care își desfășoară activitatea într-o instituție publică de expertiză judiciară aplică ștampila proprie.

(4) Modelul legitimației și ștampilei de expert judiciar care își desfășoară activitatea într-o instituție publică de expertiză judiciară se aprobă de fiecare instituție în parte.

(5) Modelul legitimației și ștampilei pentru experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară se aprobă de Ministerul Justiției.

Articolul 48. Dosarul personal al expertului judiciar

(1) Instituțiile publice de expertiză judiciară păstrează dosarele personale ale experților judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul lor. Dosarele personale ale experților judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară se păstrează de către Ministerul Justiției.

(2) Dosarul personal al expertului judiciar include:

- a) actele reflectate la art. 43 alin. (2) din prezenta lege și cererea de eliberare a licenței;
- b) copia licenței;
- c) copia certificatului de înregistrare a biroului de expertiză judiciară, pentru experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară;
- d) rapoartele de activitate anuale, pentru experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară;
- e) cererile de suspendare a activității de expert judiciar;
- f) informații privind rezultatele evaluărilor la care a fost supus;
- g) informații cu privire la încălcările comise în activitatea de expertiză judiciară și sancțiunile aplicate, precum și alte informații relevante.

Articolul 49. Registrul de stat al experților judiciari

(1) Evidența experților judiciari este ținută de Ministerul Justiției în Registrul de stat al experților judiciari, care cuprinde următoarele informații:

- a) numele, prenumele expertului judiciar;
- b) codul de identificare, pentru experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară;
- c) numărul de înregistrare a licenței;
- d) data eliberării licenței;

- f) specialitatea în care a primit calificarea de expert judiciar;
- g) gradul de calificare a expertului judiciar;
- h) instituția publică de expertiză judiciară sau biroul de expertiză judiciară în care activează.

(2) Registrul de stat al experților judiciari se publică pe pagina web oficială a Ministerului Justiției.

CAPITOLUL V

Expertul judiciar

Articolul 50. Incompatibilități pentru exercitarea activității de expert judiciar

(1) Expertul judiciar nu își poate desfășura activitatea concomitent ca angajat într-o instituție publică de expertiză judiciară și în cadrul unui birou de expertiză judiciară, chiar dacă formele de organizare a activității sale vizează specializări diferite de expertiză judiciară.

(2) Expertul judiciar antrenat în activități care încalcă prevederile alin. (1) din prezentul articol este obligat, în termen de 30 zile calendaristice de la data la care a constatat situația de incompatibilitate, să înceteze activitatea incompatibilă cu funcția sa sau, după caz, să depună cerere de excludere din profesia de expert judiciar. Dacă, în termenul menționat, expertul judiciar nu întreprinde acțiuni în vederea eliminării incompatibilității, acestuia i se retrage licența de expert judiciar pentru toate specialitățile în care este calificat ca expert judiciar.

Articolul 51. Drepturile expertului judiciar

(1) Expertul judiciar are următoarele drepturi:

a) să ia cunoștință, în condițiile legii, de materialele dosarului și să solicite ordonatorului expertizei materiale suplimentare necesare pentru întocmirea raportului de expertiză;

b) să ceară explicații ordonatorului expertizei cu privire la anumite fapte ori împrejurări ale cauzei, necesare efectuării expertizei;

c) să indice în raportul de expertiză existența unor circumstanțe importante pentru cauză, în privința cărora nu au fost formulate întrebări;

d) să asiste, cu permisiunea ordonatorului expertizei judiciare, la efectuarea acțiunilor de procedură și să înainteze demersuri referitor la obiectul expertizei;

e) să atace, în condițiile legii, acțiunile ordonatorului expertizei, dacă prin acestea se încalcă drepturile expertului judiciar;

f) să ceară dispunerea unei expertize în comisie sau a unei expertize complexe;

g) să-și expună obiecțiile privind interpretarea greșită a concluziilor din raportul de expertiză de către participanții la proces;

h) să fie remunerat, în condițiile legii, pentru efectuarea expertizei judiciare, inclusiv pentru efectuarea expertizei în afara programului de lucru și în afara instituției în care își desfășoară activitatea;

i) să ceară, în cadrul procesului judiciar în care a fost dispusă și efectuată expertiza judiciară, recuperarea cheltuielilor suportate din cont propriu în legătură cu efectuarea acesteia;

j) să solicite ordonatorului expertizei asigurarea securității sale, în cazurile când există un pericol pentru viața și sănătatea expertului judiciar;

k) să ceară ordonatorului expertizei asigurarea deplasării sale spre obiectul cercetării și înapoi sau acoperirea cheltuielilor pentru deplasare, precum și accesul liber la obiectul respectiv.

(2) Expertul judiciar beneficiază și de alte drepturi prevăzute de legislația de procedură.

(3) Expertul judiciar poate fi antrenat în calitate de specialist la efectuarea unor acțiuni procesuale prevăzute de Codul de procedură penală. Pe una și aceeași cauză el poate participa doar în calitate de expert sau doar în calitate de specialist, cu excepția cazurilor de participare a medicului legist la exhumarea cadavrului, la examinarea exterioară a cadavrului la fața locului și a cazurilor de participare a specialiștilor în materie la cercetarea exploziilor și la demontarea dispozitivelor explozive.

Articolul 52. Obligațiile și interdicțiile expertului judiciar

(1) Expertul judiciar este obligat:

a) să efectueze expertiza în termenul stabilit conform art. 13 din prezenta lege;

b) să comunice rezultatele expertizei doar ordonatorului expertizei;

c) să nu distrugă obiectele examinate și să nu le modifice substanțial caracteristicile fără consimțământul scris al ordonatorului expertizei;

d) să asigure integritatea maximă a obiectelor și materialelor examinate;

e) să efectueze cercetări complete, în baza cărora să prezinte concluzii întemeiate și obiective;

f) să se prezinte în fața ordonatorului expertizei pentru a da explicații cu privire la conținutul raportului de expertiză;

g) să se abțină de la efectuarea expertizei în cazul în care există temeiuri de recuzare, conform legislației de procedură;

h) să se opună și să nu admită orice încercare de exercitare a influenței asupra sa în scopul întocmirii raportului de expertiză în favoarea unuia dintre participanții la proces sau în interesul altor persoane;

i) să nu divulge informațiile de care a luat cunoștință în legătură cu efectuarea expertizei;

j) să informeze ordonatorul expertizei despre efectuarea expertizei judiciare și disponibilitatea de a preda raportul de expertiză, obiectele și materialele transmise pentru efectuarea expertizei;

k) să refuze efectuarea expertizei doar în condițiile art. 53 din prezenta lege.

(2) Expertul judiciar are și alte obligații stabilite de legislația de procedură.

(3) În cazul în care a fost admisă încercarea de exercitare a influenței asupra sa în circumstanțele prevăzute la alin. (1) lit. h) din prezentul articol, expertul judiciar este obligat să informeze în scris conducătorul instituției publice de expertiză judiciară, ordonatorul expertizei sau, după caz, organul de urmărire penală competent.

(4) În desfășurarea activității sale, expertul judiciar are interdicția de a contacta personal părțile în proces, dacă acest lucru pune la îndoială imparțialitatea sa, precum și să adune independent materiale pentru efectuarea expertizei.

Articolul 53. Refuzul efectuării expertizei judiciare

(1) Expertul judiciar poate să refuze efectuarea expertizei judiciare în următoarele cazuri:

- a) a fost încălcată procedura de dispunere a expertizei judiciare;
- b) întrebările prezentate spre soluționare depășesc competența sa sau se constată că realizările științei și tehnicii nu permit soluționarea lor;
- c) materialele prezentate pentru efectuarea expertizei sînt insuficiente;
- d) expertul judiciar nu dispune de condiții, metode și proceduri aprobate și mijloace tehnice necesare pentru efectuarea cercetărilor;
- e) există un pericol pentru viața și sănătatea expertului judiciar, care depășește limitele riscului profesional;
- f) nu este asigurat accesul liber la obiectul expertizei sau nu există condițiile necesare pentru efectuarea expertizei;
- g) nu a fost achitată taxa pentru serviciile de efectuare a expertizei;
- h) nu există nici unul dintre temeiurile prevăzute la art. 29 alin. (3) din prezenta lege, în cazul dispunerii expertizei judiciare repetate, sau dintre cele prevăzute la art. 31 alin. (1) din prezenta lege, în cazul dispunerii expertizei suplimentare.

(2) În cazul existenței unuia dintre motivele prevăzute la alin. (1) al prezentului articol, expertul judiciar informează ordonatorul expertizei despre refuzul efectuării expertizei judiciare, despre motivele care au stat la baza acestui

refuz și despre necesitatea ridicării de către acesta a materialele prezentate pentru efectuarea expertizei.

Articolul 54. Formarea continuă a experților judiciari

(1) Fiecare expert judiciar, indiferent de forma de organizare a activității sale, participă anual la cursuri de formare continuă, a căror durată este de cel puțin 40 de ore și care presupun perfecționarea atât în materia legislației privind expertiza judiciară, cât și în specialitatea în care persoana este calificată ca expert judiciar.

(2) Formarea continuă a expertului judiciar poate fi realizată în cadrul Institutului Național al Justiției, Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, în cadrul altor instituții, inclusiv de expertiză judiciară acreditată, din Republica Moldova sau dintr-un alt stat.

(3) Cursurile de formare continuă pot fi realizate prin diferite forme, organizate în țară sau în străinătate, inclusiv cursuri de instruire de diferită durată, stagii, seminare, ateliere, instruire la distanță, conferințe, mese rotunde și alte forme de dezvoltare profesională.

(4) Formarea continuă a experților judiciari care activează în cadrul unei instituții publice de expertiză judiciară se asigură de către instituția de expertiză corespunzătoare. Formarea continuă a experților judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară se desfășoară pe bază de contract cu Institutul Național al Justiției sau, după caz, cu o altă instituție, conform alin. (2) din prezenta lege, responsabilitatea pentru urmarea cursurilor respective fiind personală.

(5) Controlul urmăririi cursurilor de formare continuă de către experții judiciari îl efectuează instituția publică de expertiză judiciară în care activează expertul judiciar. Controlul urmăririi cursurilor de formare inițială și continuă de către experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară este efectuată de Ministerul Justiției.

(6) În cazul în care expertul judiciar nu urmează cursurile de formare continuă conform programului stabilit, acesta nu poate fi apreciat cu calificativul „foarte bine” în cadrul evaluării performanțelor și nu poate primi un grad de calificare superior celui pe care îl deține la momentul evaluării.

Articolul 55. Evaluarea performanțelor experților judiciari

(1) Activitatea și performanțele experților judiciari se supun evaluării periodice obligatorii în scopul stabilirii gradului de corespundere a experților judiciari calității pe care o dețin, determinării nivelului de cunoștințe și aptitudini profesionale ale experților judiciari, a abilităților de aplicare a cunoștințelor

teoretice de către aceștia, identificării deficiențelor și aspectelor forte în activitatea experților judiciari, precum și sporirii eficienței activității experților.

(2) Evaluarea performanțelor se realizează, în mod ordinar, o dată la 5 ani de către Comisia de calificare și evaluare. În urma evaluării, expertului judiciar i se atribuie unul dintre următoarele calificative: „nesatisfăcător” „satisfăcător”, „bine”, „foarte bine”.

(3) Expertului judiciar care nu s-a prezentat la evaluarea ordinară fără motive întemeiate sau care a obținut calificativul „nesatisfăcător” i se retrage licența de expert judiciar în specializarea respectivă.

(4) Rezultatele evaluării ordinare pot fi contestate în termen de 10 zile lucrătoare de la data la care acestea au fost făcute publice, cererea de contestație depunându-se la conducătorul instituției publice de expertiză judiciară sau, în cazul experților judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară, la Ministerul Justiției.

(5) Expertul judiciar care a contestat rezultatele evaluării ordinare este supus evaluării extraordinare în termen de cel puțin 3 luni de la data desfășurării evaluării ordinare.

(6) Expertul judiciar poate fi supus evaluării performanțelor în mod extraordinar, înainte de expirarea a 5 ani de la ultima evaluare, în următoarele cazuri:

a) la angajare într-o instituție publică de expertiză judiciară, dacă a activat anterior în cadrul unui birou de expertiză judiciară și de la ultima evaluare au trecut mai mult de 2 ani;

b) a contestat rezultatul evaluării ordinare;

c) nu s-a prezentat motivat la evaluarea ordinară;

d) în cazul identificării încălcărilor metodelor și practicilor de efectuare a expertizei judiciare.

(7) Expertul judiciar care nu s-a prezentat motivat la evaluarea ordinară și expertul judiciar care contestă rezultatele evaluării ordinare, în cazul în care a obținut calificativul „nesatisfăcător”, nu pot efectua individual expertize judiciare în perioada dintre evaluarea ordinară care a avut loc și evaluarea extraordinară ce urmează să se desfășoare.

(8) Expertul judiciar care a obținut calificativul „nesatisfăcător” la evaluarea ordinară sau la evaluarea extraordinară organizată în condițiile alin. (4) și (5) din prezentul articol este supus unei noi evaluări extraordinare la expirarea unui an de la data evaluării ordinare. Dacă, în urma acestei evaluări, expertul judiciar obține, de asemenea, calificativul „nesatisfăcător”, acestuia i se retrage calitatea de expert judiciar în specialitatea respectivă.

(9) Procedura și criteriile de evaluare a performanțelor experților judiciari se stabilesc într-un regulament aprobat prin ordin comun al ministrului justiției și conducătorilor instituțiilor publice de expertiză judiciară.

Articolul 56. Gradele de calificare a experților judiciari

(1) Pentru atitudine profesionistă și rezultate înalte obținute la evaluarea performanțelor, expertului judiciar i se conferă de către Comisia de calificare și evaluare, următoarele grade de calificare:

- a) expert judiciar de categorie superioară;
- b) expert judiciar de categoria întâi;
- c) expert judiciar de categoria a doua;
- d) expert judiciar de categoria a treia.

(2) Gradul de calificare de expert judiciar de categoria a treia se acordă la obținerea calificării de expert judiciar în specialitatea solicitată.

(3) Conferirea gradului de calificare imediat superior se face dacă expertul a obținut calificativul „foarte bine” la evaluarea performanțelor sau calificativul „bine” la ultimele 2 evaluări ale performanțelor.

(4) Modul și criteriile de acordare a gradelor de calificare se stabilesc prin regulamentul prevăzut la art. 55 alin. (9) din prezenta lege.

CAPITOLUL VI

Răspunderea expertului judiciar

Articolul 57. Răspunderea juridică a expertului judiciar

(1) Pentru încălcarea prevederilor legislației cu privire la expertiza judiciară, a unor norme ale Codului deontologic, pentru pagubele materiale pricinuite, contravențiile sau infracțiunile săvârșite în timpul serviciului sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor sale, expertul judiciar poartă răspundere disciplinară, civilă, contravențională sau penală, după caz.

(2) Atragerea expertului judiciar la răspundere disciplinară pentru abateri disciplinare ce vizează activitatea de expertiză judiciară se face în conformitate cu prezenta lege.

Articolul 58. Abaterile disciplinare privind activitatea de expertiză judiciară

Constituie abateri disciplinare ale expertului judiciar privind activitatea de expertiză judiciară:

- a) nerespectarea secretului profesional;
- b) săvârșirea unor fapte care aduc atingere onoarei și probității profesionale ori bunelor moravuri;
- c) neprezentarea raportului de expertiză judiciară în termenul stabilit fără motive întemeiate;
- d) tergiversarea sistematică și atitudinea neglijentă în activitatea de efectuare a expertizei judiciare;

- e) refuzul nemotivat de a efectua expertiza judiciară,
- f) efectuarea unei expertize judiciare într-un domeniu în care nu deține calificarea de expert judiciar;
- g) refuzul nejustificat de a îndeplini obligațiile profesionale;
- h) constatarea săvârșirii unor acțiuni ilegale ale expertului judiciar la obținerea licenței;
- i) desfășurarea activității de expertiză judiciară într-o altă formă organizatorică decât cele prevăzute de prezenta lege;
- j) efectuarea de expertize judiciare în perioada de suspendare a activității;
- k) lipsa arhivei rapoartelor de expertiză sau ținerea arhivei cu încălcarea prevederilor art. 39 din prezenta lege;
- l) neprezentarea rapoartelor anuale de activitate, pentru experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară.

Articolul 59. Sancțiunile disciplinare

(1) Pentru comiterea abaterilor disciplinare privind activitatea de expertiză judiciară, expertului judiciar îi pot fi aplicate următoarele sancțiuni disciplinare:

- a) avertisment;
- b) mustrare;
- c) amendă în mărime de la 30 la 200 de unități convenționale;
- d) suspendarea activității de expert judiciar pe o perioadă de până la 6 luni;
- e) retragerea licenței de expert judiciar.

(2) La aplicarea sancțiunii disciplinare se ține cont de gravitatea abaterii disciplinare, de circumstanțele în care a fost comisă aceasta, de activitatea și comportamentul expertului judiciar.

(3) Pentru abaterile disciplinare prevăzute la art. 58 lit. f), i), j), k) din prezenta lege se aplică sancțiunea retragerii licenței de expert judiciar pentru toate domeniile de specialitate în care o deține.

(4) Sancțiunea disciplinară poate fi aplicată nu mai târziu de 6 luni de la data constatării abaterii disciplinare și nu mai târziu de un an de la data comiterii ei. În termenele indicate nu se include durata procedurii penale, perioada aflării în concediu anual de odihnă sau în concediu medical. În cazul în care dintr-o hotărâre definitivă a unei instanțe judecătorești naționale sau internaționale rezultă săvârșirea unei abateri disciplinare, sancțiunea disciplinară se aplică în termen de un an de la data devenirii definitive a hotărârii instanței judecătorești naționale sau internaționale.

(5) Dacă în decursul unui an de la data aplicării sancțiunii disciplinare expertul judiciar sancționat nu comite o nouă abatere, se consideră că acesta nu a fost supus sancțiunii disciplinare.

Articolul 60. Procedura de tragere la răspundere disciplinară

(1) Procedura disciplinară pornește de drept în momentul depunerii sesizării motivate privind faptele expertului judiciar ce pot constitui abateri disciplinare. Această sesizare poate fi depusă de orice persoană care se consideră lezată în drepturi prin acțiunile expertului judiciar, precum și de către ministrul justiției, conducătorul instituției publice de expertiză judiciară, părțile în proces.

(2) Se consideră vădit neîntemeiată sesizarea în care sînt invocate fapte care nu fac referință la abateri disciplinare, fapte pentru care a expirat termenul de prescripție prevăzut la art. 59 alin. (4) din prezenta lege sau care este depusă repetat fără a aduce noi dovezi ale faptelor invocate în conținutul sesizării.

(3) Aplicarea sancțiunii disciplinare prevăzute la art. 59 alin. (1) lit. a), b) și c) din prezenta lege expertului judiciar, indiferent de forma de organizare a activității sale, se face prin hotărîre a Comisiei de disciplină a experților judiciari (denumită în continuare – *Comisia de disciplină*), conform procedurii prevăzute de prezenta lege.

(4) Sancțiunile prevăzute la art. 59 alin. (1) lit. d) și e) din prezenta lege se aplică prin ordin al conducătorului instituției publice de expertiză judiciară în care activează expertul judiciar sau, pentru experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară, de către ministrul justiției, în temeiul hotărîrii Comisiei de disciplină.

(5) Copia hotărîrii redactate a Comisiei de disciplină se transmite, în termen de 5 zile lucrătoare de la data pronunțării acesteia, instituției publice de expertiză judiciară în care activează expertul judiciar sau, respectiv, Ministerului Justiției.

(6) Actul prin care s-a aplicat sancțiunea disciplinară poate fi contestat în instanța de contencios administrativ.

Articolul 61. Comisia de disciplină

(1) Comisia de disciplină se constituie pe lângă Ministerul Justiției și are drept scop examinarea cazurilor și sancționarea disciplinară a experților judiciari, indiferent de forma de organizare a activității lor, conform prevederilor prezentei legi și a propriului regulament aprobat de ministrul justiției.

(2) Comisia de disciplină se constituie prin ordin al ministrului justiției și este formată din 7 membri cu un mandat de 4 ani: 4 experți judiciari, cîte unul din fiecare instituție publică de expertiză judiciară, doi reprezentanți ai societății civile și 1 expert judiciar din rîndul celor care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară. Experții judiciari din rîndul celor care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară și reprezentantul societății civile sînt selectați, prin concurs, de către Ministerul Justiției.

(3) Prin ordinul de constituire a Comisiei de disciplină sînt desemnați și 7 membri supleanți ai membrilor permanenți ai Comisiei de disciplină, conform distribuției prevăzute la alin. (2) din prezentul articol.

(4) Secretariatul Comisiei de disciplină este asigurat de către Ministerul Justiției, secretarul acesteia fiind desemnat prin ordin al ministrului justiției.

(5) Experții judiciari cărora le-au fost aplicate sancțiuni disciplinare în ultimii 3 ani nu pot fi membri ai Comisiei de disciplină.

(6) Dacă unul dintre membrii Comisiei de disciplină este subiect al procedurii disciplinare, acesta va fi substituit de un membru supleant.

(7) Ședința Comisiei de disciplină este deliberativă dacă la ea participă 5 membri. Deciziile Comisiei de disciplină se adoptă cu votul majorității membrilor comisiei.

(8) Membrii Comisiei de disciplină sînt obligați să păstreze secretul deliberărilor și să nu dezvăluie nici o opinie exprimată pe parcursul procedurii disciplinare.

Articolul 62. Procedura disciplinară în cadrul Comisiei de disciplină

(1) Sesizarea privind faptele expertului judiciar care pot constitui abateri disciplinare se adresează Comisiei de disciplină și se depune la Ministerul Justiției.

(2) În cel mult 5 zile lucrătoare de la înregistrarea sesizării se numește data examinării ei, care se comunică autorului sesizării, expertului judiciar și membrilor Comisiei de disciplină. Copia sesizării și materialelor care o însoțesc se remit expertului judiciar vizat și membrilor Comisiei de disciplină cu cel puțin 15 zile calendaristice înainte de data examinării cauzei.

(3) Ședințele Comisiei de disciplină sînt publice, cu excepția cazului cînd, în scopul protejării informațiilor cu acces limitat, comisia decide, prin hotărîre, că ședința sau o parte a acesteia urmează a fi închisă.

(4) Cauza disciplinară se examinează cu participarea obligatorie a expertului judiciar vizat în sesizare. La examinarea cauzei este obligatorie citarea persoanei care a depus sesizarea sau a reprezentantului acesteia.

(5) La examinarea cauzei disciplinare, expertul judiciar poate fi reprezentat sau asistat de un avocat sau de o altă persoană aleasă de el în calitate de reprezentant. Neprezentarea fără motive a expertului judiciar la ședința Comisiei de disciplină la care se examinează cauza disciplinară nu împiedică examinarea acesteia.

(6) Secretarul Comisiei de disciplină asigură accesul expertului judiciar și al persoanei care a depus sesizarea, precum și al reprezentanților acestora, la toate documentele referitoare la caz.

(7) În ședințele Comisiei de disciplină pot fi chemați și audiați martori.

(8) Ca urmare a examinării sesizării privind faptele expertului judiciar ce pot constitui abateri disciplinare, Comisia de disciplină pronunță dispozitivul hotărîrii prin care constată sau nu abaterea disciplinară și stabilește, după caz,

sanctiunea. Sub sanctiunea nulității, dispozitivul se pronunță în mod public și trebuie să fie motivat.

CAPITOLUL VII

Suspendarea și încetarea activității expertului judiciar

Articolul 63. Suspendarea activității expertului judiciar

(1) Activitatea expertului judiciar se suspendă în următoarele cazuri:

- a) existența unei situații de incompatibilitate, pe durata acesteia;
- b) aflarea în concediu de maternitate, concediu parțial plătit pentru îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 3 ani sau în concediu suplimentar neplătit pentru îngrijirea copilului în vîrstă de la 3 la 6 ani, pe perioada concediului;
- c) participarea la campanii electorale în calitate de candidat pentru o autoritate publică sau pentru autoritatea administrației publice locale, pe perioada campaniei electorale;
- d) incapacitatea temporară de muncă cu o durată mai mare de 4 luni consecutive, dar care nu poate depăși un an;
- e) aplicarea sancțiunii disciplinare, conform prevederilor prezentei legi, pe perioada stabilită în hotărîrea disciplinară;
- f) aplicarea unei măsuri preventive sub formă de arest preventiv sau de arest la domiciliu, pe perioada măsurii, conform hotărîrii instanței de judecată;
- g) la demersul procurorului în cadrul unui proces penal, depus în condițiile stabilite de Codul de procedură penală al Republicii Moldova;
- h) eliberarea din instituția publică de expertiză judiciară, pînă la înregistrarea ca expert judiciar în cadrul unui birou de expertiză judiciară, dar nu mai mult de termenul prevăzut la art. 65 alin. (5) din prezenta lege.

(2) Suspendarea activității experților judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unei instituții publice de expertiză judiciară se dispune, inclusiv, în temeiurile și condițiile prevăzute de Codul muncii al Republicii Moldova.

(3) Suspendarea activității experților judiciari se dispune prin ordin al conducătorului instituției publice de expertiză judiciară sau, după caz, al ministrului justiției, cu efectuarea înscrierilor corespunzătoare în Registrul de stat al experților judiciari.

(4) În cazul în care suspendarea activității experților judiciari se dispune prin ordin al conducătorului instituției publice de expertiză judiciară, acesta, în termen de 3 zile lucrătoare, informează Ministerul Justiției pentru efectuarea înscrierilor în Registrul de stat al experților judiciari.

Articolul 64. Pierderea calității de expert judiciar

(1) Pierderea calității de expert judiciar intervine în următoarele cazuri:

a) retragerea licenței conform prevederilor art. 46 alin. (1) din prezenta lege;

b) demisia din instituția publică de expertiză judiciară și nedepunerea în termenul prevăzut la art. 65 alin. (5) din prezenta lege a solicitării de înregistrare în calitate de expert judiciar în cadrul unui birou de expertiză judiciară;

c) la cerere, prin renunțare făcută în scris și depusă la Ministerul Justiției;

d) alegerea în funcție electivă într-o autoritate publică sau într-o autoritate a administrației publice locale;

e) devenirea irevocabilă a hotărîrii prin care se constată vinovăția în comiterea unei infracțiuni;

f) privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, ca pedeapsă de bază sau ca pedeapsă complementară, în temeiul hotărîrii judecătorești definitive prin care s-a dispus această sancțiune;

g) rămînerea definitivă a hotărîrii judecătorești privind limitarea sau lipsirea de capacitatea de exercițiu;

h) survenirea incapacității de muncă, constată prin certificat medical;

i) pierderea cetățeniei Republicii Moldova;

j) declararea prin hotărîre judecătorească definitivă ca fiind dispărut fără urmă;

k) decesul sau declararea prin hotărîre judecătorească definitivă a decesului expertului judiciar.

(2) În cazurile prevăzute la alin. (1) lit. b)-k) din prezentul articol, calitatea de expert judiciar încetează din oficiu, iar de survenirea acestora se ia act prin ordin al conducătorului instituției publice de expertiză judiciară în care activează expertul judiciar sau al ministrului justiției, în cazul expertului judiciar care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară.

(3) Ordinul emis în conformitate cu prevederile alin. (2) din prezentul articol poate fi contestat în instanța de contencios administrativ.

(4) Persoana care își pierde calitatea de expert judiciar se radiază din Registrul de stat al experților judiciari.

(5) Copia ordinului de încetare a calității de expert judiciar emis de către conducătorii instituțiilor publice de expertiză judiciară se transmite Ministerului Justiției în termen de 3 zile lucrătoare de la emitere, pentru efectuarea înscrierilor în Registrul de stat al experților judiciari.

CAPITOLUL VIII

Organizarea activității în domeniul expertizei judiciare.

Competența funcțională în domeniul expertizei judiciare

Articolul 65. Formele de organizare a activității de expertiză judiciară

(1) Experții judiciari își desfășoară activitatea în cadrul instituțiilor publice de expertiză judiciară sau în cadrul birourilor de expertiză judiciară.

(2) Sistemul instituțiilor publice de expertiză judiciară este constituit din instituțiile specializate ale Ministerului Justiției, Ministerului Sănătății, din subdiviziunile tehnico-criminalistice operative sau de expertiză judiciară ale Ministerului Afacerilor Interne și ale Centrului Național Anticorupție. Statul poate crea și alte instituții publice de expertiză judiciară. Alte instituții publice pot fi considerate instituții de expertiză judiciară dacă au în statele de personal experți judiciari specializați conform domeniilor de competență. Toate instituțiile publice de expertiză judiciară activează în baza propriilor regulamente, aprobate în conformitate cu prevederile legale.

(3) Centrul Național de Expertize Judiciare reprezintă o instituție coordonatoare a practicii în domeniul expertizei judiciare.

(4) Activitatea experților judiciari din cadrul unui birou de expertiză judiciară se organizează și se desfășoară în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale altor acte normative adoptate în vederea executării prezentei legi.

(5) Expertul judiciar eliberat din instituția publică de expertiză judiciară poate, în termen de un an de la eliberare, să solicite înregistrarea uneia dintre formele de organizare a activității prevăzute la art. 68 alin. (1) lit. b) și c) din prezenta lege.

(6) La eliberarea expertului din instituția publică de expertiză judiciară, aceasta informează Ministerul Justiției, pentru a face înscrierile corespunzătoare în Registrul de stat al experților judiciari.

(7) În perioada de după eliberare din instituția publică de expertiză judiciară pînă la înregistrarea uneia din formele de organizare a activității prevăzute la art. 68 alin. (1) lit. b) și c) din prezenta lege, activitatea expertul judiciar se consideră suspendată de drept.

(8) Prevederile alin. (6) și (7) din prezentul articol nu se aplică expertului judiciar eliberat din instituția publică de expertiză judiciară în temeiul hotărîrii de aplicare a sancțiunii disciplinare indicate la art. 59 alin. (1) lit. e) din prezenta lege.

Articolul 66. Competențele instituțiilor publice de expertiză judiciară

Instituțiile publice de expertiză judiciară efectuează expertize judiciare în cadrul procesului judiciar, precum și expertize extrajudiciare, conform nomenclatorului expertizelor judiciare, aprobat de Guvern.

Articolul 67. Domeniile de competență a experților judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară

Experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară sînt abilitați cu dreptul de efectuare a expertizelor judiciare și

extrajudiciare în diverse domenii de specialitate, cu excepția următoarelor genuri de expertize: psihiatrico-legală a persoanelor, medico-legală în cauzele penale, dactiloscopică, balistică, tehnico-explozivă, a drogurilor și a substanțelor psihotrope, a bancnotelor și hîrtilor de valoare.

Articolul 68. Formele de organizare a activității experților judiciari

(1) Expertul judiciar își poate exercita activitatea în una dintre următoarele forme de organizare:

a) în calitate de angajat în cadrul unei instituții publice de expertiză judiciară;

b) în cadrul unui birou individual de expertiză judiciară;

c) în cadrul unui birou asociat de expertiză judiciară.

(2) Prin derogare de la prevederile art. 65 alin. (1) și ale alin. (1) din prezentul articol, expertul judiciar medico-legal își poate desfășura activitatea în cadrul Catedrei medicină legală a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”.

(3) Expertul judiciar poate fi fondator și/sau asociat într-un singur birou de expertiză judiciară.

(4) Denumirea biroului individual de expertiză judiciară include, în mod obligatoriu, numele și prenumele expertului judiciar care l-a fondat. Biroul asociat de expertiză judiciară poate avea denumire.

(5) Dizolvarea biroului individual sau asociat de expertiză judiciară se efectuează în conformitate cu legislația civilă.

(6) Biroul individual și biroul asociat de expertiză judiciară țin Registrul contractelor de prestare a serviciilor de efectuare a expertizelor judiciare, încheiate cu solicitanții de expertize.

(7) Birourile de expertiză judiciară activează în condiții juridice și economice egale și nu pot fi discriminate unul față de altul sub aspect financiar, fiscal ori de altă natură.

(8) Condițiile de amenajare a birourilor de expertiză judiciară sînt stabilite prin ordin al ministrului justiției.

Articolul 69. Biroul individual de expertiză judiciară

(1) În biroul individual de expertiză judiciară își desfășoară activitatea un singur expert judiciar, care este și fondatorul biroului.

(2) Biroul individual de expertiză judiciară activează și se prezintă în raporturile juridice ca persoană fizică.

Articolul 70. Biroul asociat de expertiză judiciară

(1) Biroul asociat de expertiză judiciară poate fi fondat de doi sau mai mulți experți judiciari și are statut de persoană juridică.

(2) Biroul asociat de expertiză judiciară dispune de cont în bancă și de șampilă.

(3) Pe ștampila biroului asociat de expertiză judiciară este imprimată denumirea completă a acestuia și numărul de înregistrare din Registrul de stat al birourilor individuale și asociate de expertiză judiciară, care se ține de Ministerul Justiției și se publică pe pagina web a acestuia.

(4) Raporturile dintre experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou asociat de expertiză judiciară sînt reglementate prin contract.

(5) În cadrul biroului asociat de expertiză judiciară, experții judiciari își desfășoară activitatea în mod independent și poartă răspundere personală pentru expertizele efectuate.

(6) Membrii biroului asociat de expertiză judiciară numesc un conducător al biroului, ales din rîndurile lor sau o persoană terță, care se va ocupa de conducerea și organizarea activității biroului.

Articolul 71. Înregistrarea birourilor de expertiză judiciară

(1) Înregistrarea și evidența birourilor de expertiză judiciară se face de către Ministerul Justiției.

(2) Expertul judiciar poate participa la înregistrarea unui birou de expertiză judiciară în calitate fondator sau asociat doar după confirmarea deținerii dreptului de folosință a unui laborator acreditat și specializat, care să asigure desfășurarea activității conform specialității de expertiză judiciară pentru care a fost calificat.

(3) Birourile de expertiză judiciară se înregistrează în termen de 10 zile lucrătoare de la data depunerii următoarelor acte:

a) cererea de înregistrare, cu indicarea sediului biroului și a datelor de contact (număr de telefon, fax și adresă electronică);

b) declarația de fondare a biroului individual sau a biroului asociat de expertiză judiciară, completată conform formei aprobate de Ministerul Justiției;

c) copiile actelor care confirmă adresa sediului biroului de expertiză judiciară;

d) copia licenței sau, după caz, a licențelor fondatorilor, pentru exercitarea activității de expertiză judiciară;

e) dovada deținerii dreptului de folosință a laboratorului de expertiză judiciară, conform specialității în care a fost calificat ca expert judiciar, pentru fiecare expert judiciar fondator al biroului;

f) dovada achitării taxei de înregistrare în mărimea stabilită.

(4) Înregistrarea birourilor de expertiză judiciară are loc prin includerea datelor în Registrul de stat al birourilor individuale și asociate de expertiză

judiciară. Schimbarea denumirii, sediului, datelor de contact, modificarea numărului de membri, noile date se consemnează în registru.

(5) Taxa de înregistrare a biroului de expertiză judiciară este de 20 de unități convenționale, care se transferă în contul bugetului de stat.

(6) Birourilor de expertiză judiciară li se eliberează certificate de înregistrare, care servesc drept temei pentru luarea în evidență fiscală, pentru deschiderea conturilor bancare și pentru confecționarea ștampilei.

(7) Refuzul de înregistrare a biroului de expertiză judiciară poate fi contestat în instanța de contencios administrativ.

Articolul 72. Radierea birourilor de expertiză judiciară din Registrul de stat al birourilor individuale și asociate de expertiză judiciară

Radierea birourilor de expertiză judiciară din Registrul de stat al birourilor individuale și asociate de expertiză judiciară se efectuează de către Ministerul Justiției:

- a) la cerere, prin solicitare făcută în scris și depusă la Ministerul Justiției;
- b) în cazul în care expertul judiciar, fondator al biroului de expertiză judiciară, nu mai deține licența de expert judiciar;
- c) în cazul pierderii dreptul de folosință a laboratorului de expertiză judiciară de către toți experții judiciari membri ai biroului de expertiză judiciar.

Articolul 73. Laboratoarele de expertiză judiciară

(1) Activitatea de efectuare a expertizelor judiciare se desfășoară în cadrul laboratoarelor instituțiilor publice de expertiză judiciară, laboratoarelor publice sau private de specialitate sau în cadrul laboratoarelor private specializate de expertize judiciare (toate numite în continuare – *laboratoare de expertiză judiciară*), acreditate conform standardelor naționale sau internaționale.

(2) Criteriile și cerințele față de laboratoarele de expertiză judiciară la acreditarea acestora se referă la:

- a) evaluarea capacității tehnico-materiale a laboratorului, necesară pentru a efectua expertize pe anumite specialități;
- b) verificarea îndeplinirii condițiilor legale privind autorizarea și competența experților judiciari ai laboratorului, pentru a putea efectua anumite expertize judiciare pe anumite specialități;
- c) verificarea îndeplinirii cerințelor privind asigurarea respectării circuitului documentelor, arhivarea și păstrarea lor, precum și pentru asigurarea păstrării obiectelor supuse expertizei judiciare.

(3) Laboratoarele private de expertiză judiciară pot fi constituite individual, avînd ca fondator un expert judiciar sau un birou de expertiză judiciară, sau prin asociere, avînd ca fondatori doi sau mai mulți experți judiciari sau birouri de expertiză judiciară și trebuie să respecte condiția acreditării.

Articolul 74. Finanțarea instituțiilor publice de expertiză judiciară

Instituțiile publice de expertiză judiciară sînt finanțate din contul mijloacelor bugetului de stat și din alte surse neinterzise de legislație.

Articolul 75. Plata pentru serviciile de efectuare a expertizei judiciare

(1) Expertiza judiciară se efectuează cu condiția achitării prealabile de către solicitant a costurilor acesteia.

(2) În cauzele penale, cheltuielile pentru efectuarea expertizei sînt achitate de către ordonatorul expertizei judiciare din bugetul său alocat, cu excepția cazurilor prevăzute la art.142 alin. (2) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova.

(3) Plata pentru expertiza judiciară dispusă în cauzele contravenționale se achită din contul mijloacelor bugetare ale ordonatorului expertizei.

(4) Plata expertizelor judiciare în cauzele civile se face anticipat de către partea care a solicitat expertiza, fapt menționat în actul de dispunere a expertizei judiciare.

(5) Costurile pentru efectuarea expertizei judiciare efectuate la solicitarea Agentului Guvernamental sau a Avocatului Poporului se acoperă din contul bugetului de stat.

(6) Compensarea cheltuielilor de judecată suportate din bugetul de stat pentru efectuarea expertizelor judiciare se face conform procedurii prevăzute de legislația de procedură.

(7) Ca excepție, în cazul situației materiale precare a solicitantului, deținerii de către acesta a gradului invaliditate I, II sau III și sau în cazul în care acesta este beneficiar de pensie pentru limită de vîrstă, prin decizia conducătorului instituției publice de expertiză judiciară sau a expertului judiciar căruia i-a fost dispusă efectuarea expertizei judiciare, în cazul în care acesta își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară, taxele pentru expertiza judiciară pot fi reduse cu pînă la 50%.

Articolul 76. Remunerarea expertului judiciar care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară

(1) Raporturile expertului judiciar care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară cu solicitanții de expertize judiciare se stabilesc prin contract de prestări de servicii, încheiat în formă scrisă, semnat de ambele părți.

(2) Serviciile expertului judiciar se remunerează de către partea care le-a solicitat, onorariile pentru acestea fiind stabilite de comun acord și indicat în contractul prevăzut la alin. (1) din prezentul articol.

(3) Taxa încasată pentru efectuarea serviciilor sale constituie venit al expertului judiciar, care se impozitează în conformitate cu legislația fiscală și din care se calculează și se achită contribuții de asigurări sociale în conformitate cu legea anuală a bugetului asigurărilor sociale de stat. Activitatea financiară a experților judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară este supusă controlului din partea organelor competente ale statului, în condițiile legii.

(4) Experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară sînt obligați să țină evidența contractelor încheiate cu solicitanții serviciilor lor, conform prevederilor art. 68 alin. (6) din prezenta lege, și să elibereze bon de casă pentru onorariul încasat.

CAPITOLUL IX

Protecția de stat a expertului judiciar, asigurarea materială și socială a acestuia

Articolul 77. Protecția de stat a expertului judiciar

(1) Expertul judiciar care își desfășoară activitatea într-o instituție publică de expertiză judiciară, membrii familiei lui și averea lor se află sub protecția statului.

(2) La solicitarea expertului judiciar sau a conducătorului instituției publice de expertiză judiciară în care acesta își desfășoară activitatea, organele de poliție au obligația să întreprindă măsurile de rigoare pentru asigurarea securității expertului judiciar, a membrilor familiei sale și a integrității bunurilor acestora.

(3) Expertul judiciar care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară își asigură securitatea sa, a membrilor familiei sale și integritatea bunurilor sale în mod independent.

Articolul 78. Asigurarea medicală a expertului judiciar

Expertul judiciar beneficiază de asistență medicală în conformitate cu Legea nr.1585-XIII din 27 februarie 1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală.

Articolul 79. Paza instituțiilor publice de expertiză judiciară

Paza localurilor și a bunurilor instituțiilor publice de expertiză judiciară este asigurată, din contul alocațiilor instituțiilor respective în bugetul de stat pentru anul respectiv, de către Întreprinderea de Stat „Servicii Pază”.

Articolul 80. Salarizarea experților judiciari care activează în instituții publice de expertiză judiciară

(1) Experții judiciari angajați ai instituțiilor publice de expertiză judiciară sînt salariați în condițiile și în modul stabilite de Legea nr.355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar, precum și de cadrul normativ secundar conex.

(2) Salarizarea și alte drepturi cuvenite experților judiciari din cadrul Ministerului Afacerilor Interne și Centrului Național Anticorupție se asigură în conformitate cu legislația specială care reglementează statutul angajaților din cadrul acestor instituții.

Capitolul X

Colaborarea internațională în activitatea de expertiză judiciară

Articolul 81. Efectuarea expertizelor judiciare la solicitarea autorităților competente ale statelor străine

(1) Expertizele judiciare, la solicitarea autorităților competente ale statelor străine, se efectuează în modul stabilit de legislația de procedură și de tratatele, acordurile și convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte.

(2) Plata expertizelor se efectuează de către solicitant, în temeiul înțelegerii dintre solicitant și executorul expertizei judiciare.

Articolul 82. Participarea specialiștilor din alte țări la efectuarea expertizelor judiciare

(1) În caz de necesitate, conducătorul instituției publice de expertiză judiciară sau expertul judiciar care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară care efectuează expertiza are dreptul, cu acordul ordonatorului expertizei, să coopteze experți sau specialiști calificați din alte state pentru efectuarea cercetărilor în comisie. Comisia mixtă de experți efectuează expertizele judiciare în conformitate cu legislația Republicii Moldova privind expertiza judiciară.

(2) Plata pentru participarea experților sau specialiștilor străini la efectuarea expertizei judiciare se face de către solicitantul expertizei.

Articolul 83. Colaborarea științifică internațională

Instituțiile de expertiză judiciară, precum și experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară pot stabili relații de cooperare științifică cu instituțiile de profil din alte state în baza tratatelor, acordurilor și convențiilor internaționale.

Capitolul XI

Dispoziții finale și tranzitorii

Articolul 84

(1) Experții judiciari particulari calificați în temeiul Legii nr. 1086-XIV din 23 iunie 2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale sînt obligați, în decurs de 6 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi, să-și organizeze activitatea în una din formele prevăzute la art. 68 din prezenta lege.

(2) Nerespectarea prevederilor alin. (1) din prezentul articol servește drept temei pentru pierderea calității de expert judiciar și radierea acestuia din Registrul de stat al experților judiciari.

Articolul 85

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 6 luni de la data publicării.

(2) Guvernul:

1) în termen de 3 luni de la data publicării prezentei legi, va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în vigoare în concordanță cu aceasta;

2) pînă la data intrării în vigoare a prezentei legi:

a) va aduce actele sale normative în concordanță cu aceasta;

b) va asigura elaborarea actelor normative care reglementează aplicarea prezentei legi;

c) va asigura crearea în cadrul Ministerul Justiției a unei subdiviziuni care să asigure coordonarea activității experților judiciari.

(3) La data intrării în vigoare a prezentei legi, se abrogă Legea nr. 1086-XV din 23 iunie 2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale.

(4) Instituțiile publice de expertiză judiciară și experții judiciari particulari, înregistrați conform prevederilor art. 84 din prezenta lege, vor asigura:

a) în termen de 5 ani de la intrarea în vigoare a prezentei legi, evaluarea și acreditarea laboratoarelor de expertiză judiciară în care își efectuează activitatea;

b) în termen de 2 ani de la intrarea în vigoare a prezentei legi, elaborarea și aprobarea metodelor și procedurilor de efectuare a expertizelor judiciare, conform specialității de expertiză judiciară pe care sînt autorizați să o efectueze.

(5) Prevederile de la art. 36 alin. (2) lit. a) din prezenta lege, pentru persoanele indicate la alin. (4) din prezentul articol, intră în vigoare în termen de 5 ani de la publicarea prezentei legi.

(6) Prevederile de la art. 36 alin. (2) lit. d) din prezenta lege intră în vigoare în termen de un an de la publicarea prezentei legi.

Președintele Parlamentului

NOTĂ INFOMATIVĂ
la proiectul Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar

1. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite.

Activitatea de efectuare a expertizei judiciare constituie o activitate procesuală desfășurată de expertul judiciar în cadrul procesului judiciar în scopul aflării adevărului, prin efectuarea unor cercetări metodice, cu aplicarea cunoștințelor speciale și procedeele științifice, pentru formularea unor concluzii argumentate cu privire la anumite fapte, circumstanțe, obiecte materiale, organismul și psihicul uman, fenomene și procese, ce pot servi drept probe în cadrul procesului respectiv.

Expertiza judiciară este unul dintre instrumentele legale de oferire a probelor veridice ce contribuie la atingerea scopurilor procesului judiciar. O infrastructură bine formată în cadrul sistemului de expertiză judiciară, conformă standardelor legale de calitate și experți judiciari de o calificare înaltă sunt elementele esențiale pentru ca probele să fie prezentate adecvat în cauza supusă cercetării la toate etapele procesului judiciar.

Luând în considerație importanța expertizei judiciare în stabilirea adevărului și asigurării înfăptuirii justiției, devine absolut necesar ca acest domeniu să beneficieze de atenție sporită din partea Guvernului și de înțelegere sporită a importanței sale din partea juriștilor, cum ar fi procurorii, judecătorii, ofițerii de urmărire penală, avocații.

Oferirea unei infrastructuri de expertiză judiciară accesibile tuturor ar constitui o funcție esențială a Guvernului în oricare proces judiciar, în special în cadrul proceselor penale, și, cel mai important, ar asigura o cercetare echitabilă și o consolidare a probelor. În special, este nevoie de o infrastructură de expertiză judiciară independentă și efectivă, asigurată cu resurse financiare, umane și de altă natură. De asemenea, este necesar ca această infrastructură să fie concepută în așa fel, încât să urmărească cu adevărat utilizarea completă și adecvată a științei, pentru a implementa un mecanism de examinare/cercetare rapidă și imparțială a cauzelor în cadrul unui proces judiciar, care să fie independent de oricare dintre actorii implicați într-un astfel de proces.

Apreciind importanța experților judiciari în multe cazuri, Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (în continuare – CEPEJ) a prezentat acest subiect într-un capitol separat în Raportul „Sistemele judiciare europene: Eficiență și calitatea justiției”, ediția 2012 (cu date din anul 2010). CEPEJ menționează că experții judiciari contribuie la ameliorarea eficienței judiciare, oferind judecătorilor răspunsuri clare și argumentate asupra problemelor specifice și complexe cu care se confruntă.

Actualmente nu există vreun consens, nici standarde europene uniforme care să statueze ce anume este un expert judiciar. Este adevărat că în 1959, Convenția Europeană cu privire la asistența reciprocă în materie penală s-a ocupat cu aceste chestiuni (cum sunt cererile rogatorii pentru examinarea experților, citarea experților), dar această parte a documentului este scurtă și se limitează la materia penală.

Cadrul normativ național, de asemenea este unul modest, fiind constituit doar din legea-cadru al sistemului de expertiză judiciară - Legea nr. 1086-XIV din 23 iunie 2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale și prevederile codurilor de procedură civilă, penală și contravențională.

Deficiențele și lacunele care caracterizează sistemul național de expertiză judiciară au fost recunoscute la nivel național, astfel, încât, unul din obiectivele Strategiei de reformare

a sectorului justiției pe anii 2011-2016 îl constituie *ameliorarea cadrului instituțional și normativ, care ar asigura sporirea capacităților și reconsiderarea locului și rolului instituțiilor expertiză judiciară și al experților judiciari.*

În concluziile unor studii efectuate asupra sistemului național de expertiză judiciară a fost identificată existența categorică a unor deficiențe și neajunsuri în infrastructura de expertiză judiciară din Republica Moldova, precum:

- absența unei instituții centrale independente care și-ar asuma rolul de conducere la nivel național pentru sistemul național de expertiză judiciară, care ar stabili, printre altele, criteriile de certificare ale experților, ar oferi proceduri de certificare/recertificare pentru experții judiciari (de stat și privați), ar formula recomandări pentru strategiile pe termen lung și pe termen scurt, ar oferi soluții pentru problemele de ordin comun, ar monitoriza activitățile experților judiciari, ar investiga cazurile de neglijare sau comportament inadecvat al experților. Datorită acestei lipse, comunitatea experților judiciari este fragmentată, nefiind în stare să identifice problemele proprii și suferă de lipsă de viziune cooperantă și comună asupra dezvoltării sale pe viitor;

- existența golurilor normative, care au creat diferențe dintre reglementări și practica reală în domeniul expertizelor judiciare și calitatea „armelor părților” în procesul judiciar;

- restricțiile existente pentru domeniile de activitate a experților judiciari particulari, fapt care generează lipsa unei investigații de expertiză judiciară alternativă pentru unele domenii;

- lipsa unor standarde de calitate uniformizate, lipsa unor metode și proceduri aprobate și validate care ar asigura integritatea și identitatea probelor în întregul proces de expertiză judiciară, lipsa manualelor și instrucțiunilor de lucru, *lipsa eforturilor în intenții de a institui procesul de acreditare;*

- lipsa unei finanțări suficiente, previzibile și stabile pentru a acoperi cel puțin necesitățile activităților de zi cu zi, lipsa unui echipament adecvat, a instrumentelor, materialelor curente de lucru, laboratoarelor adecvate și altă infrastructură pentru a petrece expertize judiciare elementare, personal insuficient pentru unele domenii;

- lipsa unei instruirii continue obligatorii interne și externe pentru experții judiciari, absența unei proceduri de evaluare periodică a capacităților profesionale a experților criminaliști;

- lipsa unui cadru normativ suficient care să reglementeze statutul experților judiciari privați, organizarea și desfășurarea activității lor.

Soluționarea problemelor indicate mai sus constituie o condiție esențială pentru asigurarea calității serviciilor de expertiză judiciară. Astfel, în scopul reglementării unor soluții pentru problemele abordate, implicit și în vederea executării acțiunii 2.3.3.2 din Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei de reformă a sectorului justiției pentru anii 2011–2016, aprobat prin Hotărîrea Parlamentului nr. 6 din 16 februarie 2012, a fost elaborat proiectul unei noi legi-cadru care să reglementeze sistemul de expertiză judiciară (expertiza judiciară și statutul expertului judiciar) – proiectul Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar. Proiectul a fost elaborat de Grupul de lucru pentru elaborarea actelor normative necesare în vederea reformării cerințelor față de expertiza judiciară, constituit prin Ordinul ministrului justiției nr. 85 din 28 februarie 2012, din componența căruia au făcut parte reprezentanți ai tuturor instituțiilor de expertiză judiciară.

Proiectul de lege are ca **obiective:**

- reglementarea exactă și complexă a sistemului național de expertiză judiciară;

- consolidarea infrastructurii de expertiză judiciară și a statutului expertului judiciar;

- ridicarea nivelului calității serviciilor de expertiză judiciară oferite de către experții judiciari;

- consolidarea oportunităților pentru expertiza judiciară alternativă.

La elaborarea proiectului au fost luate în considerare: Studiul privind reforma sistemului de expertiză judiciară, efectuat de grupul de lucru numit mai sus; Studiul de fezabilitate privind infrastructura de expertiză judiciară în Republica Moldova, elaborat cu asistența proiectului „Consolidarea examinării medico-legale a cazurilor de tortură și a altor forme de maltratare în Moldova”, finanțat de Uniunea Europeană, co-finanțat și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare în Moldova; Raportul CEPEJ „Sistemele judiciare europene: Eficiență și calitatea justiției, ediția 2012 (cu date din anul 2010)”.

2. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi.

Proiectul Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar urmează să reprezinte noua lege-cadru al sistemului de expertiză judiciară. Astfel, aceasta oferă un set de reglementări mai ample pentru ceea ce înseamnă:

- expertiză judiciară;
- admiterea în profesia de expert judiciar;
- statutul expertului judiciar;
- evaluarea performanțelor expertului judiciar;
- răspunderea disciplinară a expertului judiciar;
- suspendarea și încetarea activității expertului judiciar;
- organizarea activității în domeniul expertizei judiciare;
- competența funcțională în domeniul expertizei judiciare;
- protecția de stat a expertului judiciar, asigurarea materială și socială a acestuia;
- colaborarea internațională în activitatea de expertiză judiciară.

I. Unul dintre obiectele de reglementare ale proiectului, așa cum s-a menționat mai sus este instituția **expertizei judiciare**. Astfel, în proiect se regăsesc norme cu caracter general privind efectuarea expertizei judiciare precum: principiile de activitate în domeniul expertizei judiciare; aspecte privind efectuarea expertizei judiciare (obiectul de cercetare al expertizei judiciare, termenul, locul și condițiile efectuare ale acesteia); reglementări privind efectuarea expertizei judiciare asupra persoanelor; tipurile de expertiză judiciară; condiții generale privind forma, conținutul, modul de întocmire și de ținere a raportului de expertiză judiciară.

II. Proiectul, comparativ cu legea în vigoare, reglementează mult mai clar anumite etape ale procesului de obținere a statutului de expert judiciar și a activității acestuia. O primă etapă, în acest sens este **admiterea în profesia de expert judiciar și statutul expertului judiciar**, care sunt reglementate în capitole separate.

Astfel, *pentru a putea accede în profesia de expert judiciar*, persoana trebuie să răspundă unor condiții exhaustive: să fie cetățean al Republicii Moldova; să cunoască limba de stat; să aibă capacitate de exercițiu deplină; să aibă diplomă de absolvire a studiilor superioare de licență în specialitatea pentru care solicită calificarea de expert judiciar sau, pentru obținerea calității de expert judiciar în domeniul expertizei medico-legale sau psihiatrico-legale - diplomă de studii superioare de specialitate și de studii postuniversitare de rezidențiat, sau, pentru obținerea calității de expert judiciar în domeniul expertizelor judiciare criminalistice - diplomă de absolvire a studiilor superioare de licență și certificat de calificare în specializarea respectivă; să fi efectuat stagiul

profesional în specialitatea de expertiză pentru care solicită calificarea de expert judiciar; să fie apt din punct de vedere medical pentru exercitarea atribuțiilor de expert judiciar în specializarea în care solicită calificarea de expert judiciar; să nu aibă antecedente penale; să aibă o reputație ireproșabilă; să fi susținut examenul de calificare.

La acest subiect, proiectul legii vine cu o noutate - *condiția reputației ireproșabile* – o condiție care apare pentru prima dată pentru candidații la statutul de expert judiciar și care uniformizează practica admiterii în profesii, or, aceasta este una instituită și pentru alte categorii, precum avocați, notari, judecători, procurori.

De asemenea, proiectul reglementează mult mai complex *stagiul profesional și statutul expertului-stagiar*, procedura obținerii calității de expert judiciar, drepturile și obligațiile acestuia, legea în vigoare avînd un caracter deficitar, în acest sens. Un aspect important este faptul că, proiectul propune prevederi uniforme (referitoare la subiectele indicate mai sus) pentru experții judiciari, indiferent de forma organizatorică a activității sale (în cadrul unei instituții publice sau în cadrul unui birou privat de expertiză judiciară).

III. Un alt obiect de reglementare care reprezintă o inovație propusă de proiect este cel privind **formarea continuă și evaluarea performanțelor expertului judiciar**. Astfel, se stabilește expres faptul că, indiferent de forma de organizare a activității sale, expertul judiciar trebuie să asigure perfecționarea sa profesională, atît în materia legislației privind expertiza judiciară, cît și în specialitatea în care acesta își deține calificarea.

Experții care își desfășoară activitatea în cadrul unei instituții publice asigură acest fapt prin participarea la cursuri de formare profesională (formare continuă), care trebuie să fie oferite de către instituția în care activează.

Responsabilitatea asigurării dezvoltării continue pentru experții judiciari care își desfășoară activitatea în cadrul birourilor de expertiză judiciară (asociate sau individuale) le revine acestora personal.

Totodată, se propune corelarea evaluării expertului judiciar de formarea continuă, astfel încît, expertul care nu acumulează numărul anual necesar de ore de perfecționare profesională, acesta nu poate obține calificativul maxim la evaluare.

Trebuie de menționat că, proiectul, comparativ cu legea în vigoare, statuează clar că, expertului judiciar care nu s-a prezentat sau a obținut calificativul „nesatisfăcător” la evaluarea repetată (în condițiile art. 55 alin. (4) și (5) din proiect) i se retrage licența de expert judiciar pentru specialitatea în care a fost evaluat (sau, respectiv, nu a fost evaluat).

IV. Un alt obiect juridic al normelor proiectului care este reglementat mult mai amplu în proiectul de lege, decît în legea în vigoare, este **răspunderea disciplinară a expertului judiciar**. Conform prevederilor proiectului, procedura disciplinară privind cauzele pentru abaterile disciplinare aferente activității de expertiză judiciară (lista căroră este exhaustivă și e stabilită în proiectul respectiv) urmează a fi gestionată de Comisia de disciplină.

Comisia de disciplină va examina abaterile experților judiciari, indiferent de forma de organizare a activității acestora – în cadrul unei instituții publice de expertiză judiciară sau în cadrul unui birou de expertiză judiciară. Proiectul propune o listă exhaustivă a abaterilor disciplinare privind activitatea de expertiză judiciară. Astfel, pentru experții judiciari care activează în cadrul instituțiilor publice de expertiză judiciară va fi necesar să se facă distincție între abaterile disciplinare privind activitatea de expertiză judiciară și alte abateri disciplinare pentru care urmează să poarte răspundere disciplinară în ordine generală, conform Codului muncii.

V. Spre deosebire de cadrul legislativ în vigoare, proiectul vine cu un subiect nou – **suspendarea și încetarea activității expertului judiciar**, reglementat mult mai detaliat, decât o face cadrul în vigoare. Se remarcă faptul că Legea nr. 1086-XIV din 23 iunie 2000 cu privire la expertiza judiciară, constatările tehnico-științifice și medico-legale nu statuează suspendarea activității expertului judiciar. Actualmente, suspendarea activității experților judiciari care își desfășoară activitatea într-o instituție publică de expertiză judiciară este prevăzută doar de cadrul legal privind legislația muncii. Suspendarea activitatea experților judiciari particulari, în schimb, nu este reglementată nici într-un fel. Pentru a crea un cadrul legislativ unic pentru experții judiciari (indiferent de forma de organizare a activității sale), proiectul instituie reglementări cu caracter special pentru suspendarea activității acestora. Astfel, conform proiectului, activitatea expertului judiciar va putea fi suspendată în următoarele cazuri:

- a) există o stare de incompatibilitate, pe durata existenței acesteia;
- b) aflării în concediu de maternitate, concediu parțial plătit pentru îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 3 ani sau în concediu suplimentar neplătit pentru îngrijirea copilului în vîrstă de la 3 la 6 ani, pe perioada concediului;
- c) participării la campanie electorală în calitate de candidat pentru o autoritate publică sau pentru autoritatea administrației publice locale, pe perioada campaniei electorale;
- d) incapacității temporare de muncă cu o durată mai mare de 4 luni consecutive, dar care nu poate depăși un an;
- e) aplicării sancțiunii disciplinare, conform prevederilor prezentei legi, pe perioada stabilită în hotărîrea disciplinară;
- f) aplicării unei măsuri preventive sub formă de arest preventiv sau de arest la domiciliu, pe perioada măsurii, conform hotărîrii instanței de judecată.
- g) la demersul procurorului în cadrul unui proces penal, depus în condițiile stabilite de Codul de procedură penală al Republicii Moldova;
- h) eliberării din instituția publică de expertiză judiciară, pînă la înregistrarea ca expert judiciar în cadrul unui birou de expertiză judiciară, dar nu mai mult de termenul prevăzut la art. 65 alin. (5) .

Pentru experții judiciari care activează în cadrul unei instituții publice de expertiză judiciară se propune menținerea în calitate de temeiuri pentru suspendarea activității de expertiză judiciară și cele prevăzute de Codul muncii al Republicii Moldova.

De asemenea, prevederile proiectului statuează că suspendarea activității experților judiciari din cadrul instituțiilor publice de expertiză judiciară se va dispune prin ordin al conducătorului instituției publice de expertiză judiciară sau, pentru experții judiciari care își desfășoară activitatea într-un birou de expertiză judiciară - al ministrului justiției.

Despre suspendarea activității expertului judiciar urmează să se efectueze înscrieri corespunzătoare în Registrul de stat al experților judiciari. În cazul în care suspendarea activității experților judiciari se va dispune prin ordin al conducătorului instituției publice de expertiză judiciară, acesta, în termen de 3 zile lucrătoare, va informa Ministerul Justiției pentru efectuarea înscrierilor în Registrul de stat de expertiză judiciară.

VI. La subiectul **încetarea activității de expert judiciar**, proiectul, de asemenea, propune prevederi care, actualmente, nu se regăsesc în actele legislative în vigoare. Astfel, sunt prevăzute expres cazurile cînd expertul judiciar își poate înceta activitatea, fapt care se produce, de facto, atunci cînd acesta își pierde calitatea de expert judiciar, adică atunci cînd are loc:

- a) retragerii licenței conform prevederilor art. 46 alin. (1);
- b) demisiei din instituția publică de expertiză judiciară și nedepunerea în termenul prevăzut la art. 65 alin. (5) a solicitării de înregistrare în calitate de expert judiciar în cadrul unui birou de expertiză judiciară;
- c) la cerere, prin renunțare făcută în scris și depusă la Ministerul Justiției;
- d) alegerii într-o funcție electivă într-o autoritate publică sau într-o autoritate a administrației publice locale;
- e) devenirii irevocabile a hotărîrii prin care se constată vinovăția în comiterea unei infracțiuni;
- f) privării de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate, ca pedeapsă de bază sau ca pedeapsă complementară, în temeiul hotărîrii judecătorești definitive prin care s-a dispus această sancțiune;
- g) rămînerii definitive a hotărîrii judecătorești privind limitarea sau lipsirea de capacitatea de exercițiu;
- h) survenirii incapacității de muncă, constată prin certificat medical;
- i) pierderii cetățeniei Republicii Moldova;
- j) declarării prin hotărîre judecătorească definitivă ca fiind dispărut fără urmă;
- k) decesului sau declarării prin hotărîre judecătorească definitivă a decesului expertului judiciar.

În cazurile prezentate la pct. b) -k), calitatea de expert judiciar încetează oficiu, iar de survenirea acestora se ia act prin ordin al conducătorului instituției publice de expertiză judiciară în care activează expertul judiciar sau al ministrului justiției, în cazul expertului judiciar care își desfășoară activitatea în cadrul unui birou de expertiză judiciară.

Ordinul de încetare a calității de expert judiciar poate fi contestat în instanța de contencios administrativ.

Persoana care își pierde calitatea de expert judiciar se este radiază din Registrul de stat al experților judiciari.

Copia ordinului de încetare a calității de expert judiciar emis de către conducătorii instituțiilor publice de expertiză judiciară se transmite Ministerului Justiției în termen de 3 zile lucrătoare de la emitere, pentru efectuarea înscrierilor în Registrul de stat al experților judiciari.

VII. Cu referire la organizarea activității în domeniul expertizei judiciare, studiind practica unor state în acest domeniu și judecînd asupra situației actuale în Republica Moldova la capitolul „expertiză judiciară”, s-a concluzionat că, în actuala conjunctură a sistemului național de expertiză judiciară, este oportună păstrarea sistemului existent - sistem mixt, și realizarea acțiunilor imperative în vederea dezvoltării și îmbunătățirii sale. Astfel, soluția optimă este considerată a fi elaborarea și perfecționarea legislației naționale, inclusiv prin ajustarea acesteia la principiile dreptului internațional în scopul evoluării sistemului mixt de activitate a experților judiciari și, în special, a încurajării experților particulari. Colaborarea semnificativă dintre sistemul public de expertize și cel particular, competiția între acestea și între experți în fața instanței judecătorești, ar susține sporirea calității expertizelor și a profesionalismului experților. În vederea realizării soluției respective, proiectul abordează pe larg subiectul în cauză, propunînd prevederi care se referă, în special, la forma de organizare a activității private de expertiză judiciară, atît de necesare în repertoriului legislativ cu privire la expertiza judiciară.

Astfel, proiectul prevede existența instituțiilor publice de expertiză judiciară. Totodată, în partea ce se referă la organizarea activității experților judiciari, numiți convențional

„particulari”, aceștia urmează să-și organizeze activitatea în cadrul birourilor asociate sau individuale de expertiză judiciară. Birourile de expertiză judiciară, conform proiectului, vor fi înregistrate la Ministerul Justiției.

În calitate de condiție principală pentru înregistrarea birourilor individuale și asociate de expertiză judiciară este confirmarea, de către expertul judiciar, a dreptului de folosință a unui laborator autorizat și specializat, care să asigure desfășurarea activității conform specialității de expertiză judiciară pentru care a fost calificat.

VIII. De aici se deduce o altă novație a proiectului față de legislația în vigoare – reglementări referitoare la laboratoarele în care urmează să fie efectuate expertizele judiciare. Astfel, o normă generală este că efectuarea expertizelor judiciare urmează să aibă loc în cadrul laboratoarelor instituțiilor publice de expertiză judiciară, în laboratoarelor publice sau private de specialitate sau în cadrul laboratoarelor private specializate de expertize judiciare, acreditate conform standardelor naționale sau internaționale, toate numite în continuare laboratoare de expertiză judiciară.

Proiectul de lege stabilește criteriile și cerințele generale pentru laboratoarelor de expertiză judiciară la acreditare.

Totodată, în vederea dezvoltării posibilităților de alternativă la expertiza judiciară de stat, proiectul reglementează posibilitatea existenței laboratoarelor private de expertiză judiciară. Laboratoarele private de expertiză judiciară, conform proiectului vor putea fi constituite individual, avînd ca fondator un expert judiciar sau un birou individual sau asociat de expertiză judiciară, sau prin asociere, avînd ca fondatori doi sau mai mulți experți judiciari sau birouri individuale sau asociate de expertiză judiciară.

IX. Un subiect sensibil pentru sistemul de expertiză judiciară este repartizarea, între experții care activează în cadrul instituțiilor publice de expertiză judiciară și experții judiciari particulari, a domeniilor de competență în care pot efectua expertize judiciare.

Asfel, avînd în vedere obiectul de cercetare al genului de expertiză judiciară se consideră optim ca instituțiile publice de expertiză judiciară să aibă competență de a efectua expertize judiciare în cadrul procesului judiciar, conform nomenclatorului expertizelor judiciare aprobat de Guvern.

Referitor la competența experților judiciari particulari, aceasta urmează să fie largă.

Totuși, proiectul plasează în competența strictă a instituțiilor publice de expertiză judiciară a următoarelor tipuri de expertize judiciare: psihiatrico-legală a persoanelor, medico-legală în cauzele penale, balistică, tehnico-explozivă, dactiloscopică, drogurilor și substanțelor psihotrope, a bancnotelor și hîrtilor de valoare.

De asemenea, proiectul mai conține norme care se referă la **protecția de stat a expertului judiciar, asigurarea materială, socială, medicală a acestuia, precum și colaborarea internațională în activitatea de expertiză judiciară.**

Prezentul proiect de act legislativ urmează să reprezinte actul legislativ primar ce va reglementa domeniul expertizei judiciare. Implementarea proiectului va condiționa modificarea *cadrlui legislativ conex, adică a* codurilor de procedură civilă și penală, precum și a *cadrlui legislativ secundar*, ce presupune elaborarea și implementarea unor noi acte care să reglementeze ținerea Registrului de stat a experților judiciari, evaluarea experților judiciari, etica experților judiciari, acte care să statueze norme minime privind

laboratoarele de expertiză judiciară, privind stabilirea unei metode de calcul a costurilor serviciilor de expertiză judiciară, privind normele medii de muncă la efectuarea expertizelor judiciare.

3. Fundamentarea economico-financiară.

Implementarea noului proiect de lege va necesita cheltuieli financiare substanțiale din partea statului, în special pentru realizarea prevederilor finale și tranzitorii statuate în proiect.

Astfel, o acțiune indispensabilă pe care statul trebuie să și-o asume este **asigurarea calității** în sistemul național de expertiză judiciară. Punerea accentului pe standarde de asigurare a calității este un subiect major și în continuă creștere, înregistrat în rândurile prestatorilor de servicii de expertiză judiciară din întreaga lume. Un sistem puternic al calității și un program de asigurare constituie fundamentul necesar pentru toate instituțiile de expertiză judiciară. Mai jos sunt prezentate recomandările expuse în Studiul de fezabilitate privind infrastructura de expertiză judiciară în Republica Moldova, elaborat cu asistența proiectului „Consolidarea examinării medico-legale a cazurilor de tortură și a altor forme de maltratare în Moldova”, recomandări care constituie elemente principale pentru garantarea unui proces sigur și posibil de monitorizat al expertizei judiciare:

- punerea la dispoziția personalului a posibilității de dispunere de instruire necesară și posibilități de instruire continuă;
- efectuarea cercetărilor în cadrul expertizelor judiciare în conformitate cu metode și proceduri operaționale standardizate aprobate și întărite, unde parcursul probelor este respectat.

Unele dintre cele mai importante instrumente întru realizarea acestor recomandări sunt:

- identificarea, în calitate de prioritate, a acreditării tuturor prestatorilor de expertiză judiciară.
- elaborarea unor proceduri standardizate (a metodologiilor de efectuare a expertizelor judiciare) pentru a asigura un parcurs al probelor sigur și posibil de monitorizat în procesul unei expertize judiciare;
- asigurarea ca prestatorii de servicii de expertiză judiciară să implementeze sisteme de asigurare a calității în conformitate cu standardele recunoscute la nivel internațional aplicabile domeniului expertizei judiciare;
- organizarea și desfășurarea de instruirii pentru prestatorii de servicii de expertiză judiciară în domeniul asigurării calității și acreditării.

Fiecare dintre acțiunile indicate mai sus, în partea ce se referă la instituțiile publice de expertiză judiciară, rămân o responsabilitate a statului și necesită investiții substanțiale. Estimarea unor costuri la această etapă presupune un grad sporit de dificultate, cu toate acestea asigurarea calității unor servicii de expertiză judiciară, în special în instituțiile publice de expertiză judiciară, conforme standardelor impuse la nivel internațional este o obligație a statului. Mai mult ca atât, va contribui la realizarea scopurilor urmărite în cadrul unui proces penal (în cadrul căruia învinuirea se face din numele statului) – adică garantarea unui mecanism calitativ de investigare a infracțiunilor, astfel încât să poată fi aplicată obiectiv răspunderea penală. Totodată, investirea în asigurarea calității sistemului public de expertiză judiciară va permite crearea unui sistem competitiv, care să nu genereze dubii în rezultatele expertizelor judiciare efectuate în instituțiile publice de expertiză judiciară și care să nu poată fi contestate din motive de necorespondere a utilajului folosit sau a metodologiilor aplicate la efectuarea expertizelor judiciare.

Totodată, menționăm că, în conformitate cu unele acțiuni din Planul de acțiuni pentru

implementarea Strategiei de reformă a justiției pentru anii 2011 – 2016, unele acțiuni se referă la achiziționarea de echipament pentru cercetări la efectuarea expertizei juridice, construirea unui sediu nou pentru Centrul Național de Expertiză Judiciară conform cerințelor, normelor și standardelor europene (cu condiții și cerințe de mediu precum energie electrică, încălzire, apă-canalizare, ventilare, etc.) ce corespund pentru sediile înzestrate cu laboratoare specializate (fizică, chimie, balistică, radiologie etc.), acțiuni prin care va avea loc, de fapt implementarea unora dintre prevederile proiectului de lege, în special a celor care se referă la infrastructura sistemului de expertiză judiciară.

Un alt subiect reglementat de proiectul de lege care va necesita investiții ale statului se referă la **organizarea în cadrul Ministerului Justiției a unei subdiviziuni responsabile de administrarea domeniului de expertiză judiciară** (ținerea evidenței experților judiciari, a birourilor de expertiză judiciară, a calificării și evaluării lor, organizarea procedurilor de calificare și evaluare a experților care își vor desfășura activitatea în cadrul birourilor individuale sau asociate de expertiză judiciară etc.). Or, în condițiile în care se dorește fortificarea posibilităților de alternativă la instituțiile publice de expertiză judiciară (adică de consolidare a sistemului privat de expertiză judiciară), este necesară instituirea unui organ responsabil în acest domeniu. Având în vedere că politica în domeniul expertizei judiciare este promovată de Ministerul Justiției, se propune crearea în cadrul ministerului a unei subdiviziuni care să asigure coordonarea activității experților judiciari în limitele stabilite de proiectul de lege. Atribuirea acestor competențe, spre exemplu, Centrului Național de Expertiză Judiciară, care, în conformitate cu legea în vigoare este instituția coordonatoare în domeniul teoriei și practicii expertizei judiciare și criminalisticii, nu ar fi corectă, întrucât acesta este, *per se*, o instituție de expertiză judiciară. În acest context ar exista premise pentru un evident conflict de interese, ceea ce ar duce la încălcarea principiului imparțialității în coordonarea sistemului. Totodată, Centrul nu are nici capacitățile instituționale necesare care să asigure realizarea atribuțiilor respective.

Alte cheltuieli ce urmează a fi suportate de către stat pentru implementarea proiectului de lege, eventual, vor putea fi identificate ulterior, pe parcursul definitivării acestuia.

4. Impactul proiectului.

Se consideră că proiectul Legii cu privire la expertiza judiciară și statutul expertului judiciar va prezenta un cadru legislativ adecvat, care va reglementa complet și complex sistemul de expertiză judiciară, va genera consolidarea infrastructurii de expertiză judiciară și a statutului expertului judiciar, precum și va duce la ridicarea nivelului calității serviciilor/investigațiilor de expertizelor judiciare efectuate de către experții judiciari, precum și abilităților de expertiză judiciară alternativă.

5. Obiecțiile, recomandările și evaluările pe marginea proiectului înaintate de către instituțiile interesate și concluziile acestora

Proiectul respectiv a fost coordonat cu organele interesate. Toate obiecțiile și propunerile primite de la instituțiile menționate mai sus au fost luate în considerare la definitivarea proiectului și au fost incluse în sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect.

Totodată, se relevă despre faptul supunerii proiectului unor dezbateri publice, în cadrul unei mese rotunde, propunerile și obiecțiile prezentate în cadrul acesteia, fiind expuse într-un tabel de sinteză separat.

Ministru

Oleg EFRIM